

Foiă enciclopedică literară lunară.

ADMINISTRAȚIUNEA:
ȘOIMUȘ (POSTA: NAGY-SAJÓ).

ABONAMENTUL:
PE AN 3 FL. (7.50 FRANCI).

REDAȚIUNEA:
RETTEG (RETEAG).

IUBIREA MEA.

*Ideal din altă lume, sfânt izvor de fericire,
Stăua vieții mele triste, chip sublim și ângeresc,
Cătră tine-naltă adese obosita mea gândire
Când în rugăciuni doioase îți șoptesc că te iubesc!*

*Și de lacrimile grele curg pe fața-mă ofelită,
Și de chinul îmi sdobesce pieptul trist și pustit,
Și de negra disperare cuib în inima-mă sdorbită
Iși formeză, și mormântul mi-l doresc neconținut;*

*În genunchi me pun atunci și privesc cu dor spre Tine
Și te rog să-mă ștergi durerea, 'chinul greu întunecat,
Să-ți reverși a Ta iubire nelșugată preste mine,
Căci iubirea Ta-i balsamul unui suflet sbuciumat.*

*O! revarsă dar spre mine, blânda, calda Ta iubire,
Pre cărarea colțurosă a nebunei tinereți,
Me păzesce de necasuri, me condu la fericire,
Scut iubirea Ta se-mă fie-n cursul astei triste vieți!*

*Pentru ce nu am putere să-Ți descriu a Ta frumseță;
De ce n'am mai multe inimă se primesc iubirea Ta,
Când eu ved, că tu pre mine cu ce tainică blândeță
Mă iubesci și vrei repaus vieții sbuciumate-am dă?!*

— — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —

*Și tu voi cine e Feciora ce-o ador așa ferbinte
Și de-acăreia iubire inseteză peptul meu,
Cătră care-naltă adese rugăciuni doioase sfinte?
Este Maica-Preacurată ce-a născut pre Dumnezeu!*

Emilian.

ANDREIU MUREȘIANU.

Din acest colț de țară, de unde apare revista noastră, au eșit câți-va fruntași ai nămolului nostru, cari sunt demni de a fi cunoscuți de totă suflarea românească. Unul din aceștia a fost și poetul Andrei Mureșianu, a cărui portret și casă natală ilustrează paginile acestei reviste.

Andrei Mureșianu s'a născut în 16 Novembre 1816 în orașul Bistrița în Transilvania din părinți libertini: Teodor și Eftimia. Tatăl său Teodor a fost de profesiune morariu pentru scortă de argăsit. Familia Mureșiană este de origine din Maramureș, lăgănul Dragoșidilor, ea era dintre familiile nobile. Patru frați veniă în vechime din Maramureș și se aședară în părțile nordice ale Ardealului: Rebrîșora, Nimigea, Feleaca și Ienciu de pe Câmpie, de unde descendenții lor s'au rămurit preste toate ținuturile acele.

Geniul lui Andrei Mureșian se arată de timpuriu în fruntea lui cea înaltă... În primii ani ai copilăriei sale neexistând școlă română, un grănițar din Valea Rocnei, Dănilă Dobaș, îi suplini locul de magistru. Andrei frecventă apoi școlile normale locale; er studiile gimnasiale le absolvî în gimnasiul P. P. Piaristilor din Bistrița, unde talentele lui cele eminente și purtarea lui cea esemplară îi câștigă iubirea magistrilor săi intru atâta, încât între grafi și baroni purta primatul în școlă, secerând necurmat calcule de eminentă.

La consiliul moșului său și al protopopului Maior din Bistrița a mers la Blaj, unde absolvî studiile filosofice, precum și cursul teologic cu distincțiune, secerând onorile cele mai alese între confrății săi de litere.

Abia eși din teologie în anul 1838, și în lipsa cea mare, ce se afla pe atunci în Brașov de omeni învățați, cari punând umărul unii cu alții se propage sciința și cultura între fii națiunii române, fu în același an chemat de cătră neguțătorii români ca învățătoriu la școla capelei din cetate, de unde, după ce dovedi hărnicia sa, desvoltând o energică activitate, fu chemat în anul 1839 în calitate de profesor la gimnasiul rom.-cat. din Brașov, unde punând umăr la umăr cu vărul său, profesorul de acolo, se potă servi nunumai statului și omenirii, ci totdeodată și națiunii sale, ai cărei fii din părțile acestea numai acolo aveau refugiu de desvoltare și creștere în cultura mai înaltă.

În intervalul acesta, ca colaborator la »Gazeta de Transilvania« eși și în public cu poeziile și lucrările sale începând încă de pe la anul 1839—40. Ca proferor gim-

nasial seceră necurmat mulțămirea și lauda superiorilor, precum și recunoștința discipulilor și a părinților lor, dovedind și pe terenul acesta o rară capacitate.

La anul 1850 susținând concursul pentru translator ces. reg. gov., fu numit translator și redactor al fôiei legilor provinciale la guvernul transilvan în Sibiu, cu caracter și rang de c. r. concipist guvernial, în care calitate cum s'a purtat, martore sunt arhivele guvernului c. r., martore suspinele alinate ale multor foști asupriți și de el ajutați, martora junimea studiosă, pe care o conducea cu sfatul și ajutorul său. Nicî în timpul acesta nu și-a părăsit laureatul poet lira sa; paginile »Fôiei pentru minte, inimă și literatură« încă sunt martore doveditoare de geniul său poetic și de fructifera sa activitate literară din acest timp, când scria sub numele anonim de »Eremitul din Carpați.« Cumcă nu-și părăsi lira nicî după acesta vor mărturisî și alte fături ale ingeniului său, cari vor eși la lumină. Ce a fost Mureșianu ca literator și

naționalist mărturisescă națiunea, care i-a supt simțirile și i-a mărit scrierile.

Încă pe la anul 1842 a dat la lumină unul dintre cele mai necesare opuri pentru buna creștere în cercul familiei sub titlul »Icôna creșterii«, din care 'a împărțit gratis la ambele regimente de români câte 100 esemplarie.

La anul 1862, la necurmatele provocări din partea celor mai renumiți bărbați ai națiunii noastre, și-a dat la

lumină primul tom al poeziilor sale, pre care națiunea le păstrează ca un suvenir și odor, decât care altul în felul său nu mai are. Și »Asociațiunea transilvană pentru literatura și cultura poporului român« și-a ținut de sântă datorință a încununa cu un premiu opul poetului.

În anii ultimi ai scumpei sale vieți își mai supuse umerii și la un gigantic op, traducând aproape la 50 de côle din analele lui Tacitus, pe cari viitoriul le va scote la lumină. Până a nu finî deplin acesta lucrare cădù în o bolă de iritațiune acută a nervilor, din care causă adeseori își perdea firul discursului, fără însă a-și fi pierdut vre-odată din inimă multa îngrijire pentru fericirea națiunii sale, de care și în visuri se ocupa, care apoi mai nutrită de multe alte neajunse, vătămătoare supărări și îngrijiri de viitor, își tot înainta caprițiile sale, până când în $12/24$ Octobrie 1863 la 10 ore din noapte îi curmă firul vieții spre doliul cel mai mare al națiunii și al familiei sale.

Dintre multele lucrări spirituale în prosă și poezie ale lui Andrei Mureșianu, aceea care i-a făcut numele

(Casa natală alui Andrei Mureșianu.)

neperitor pentru veciă, este frumosul marș național »Deșteptă-te Române« scris la 1848, care e cântat de toți Români de pretutindenea, la toate ocaziunile solemne și care, de fie-care Român e știut și deplin cunoscut. Nu mai puțin frumoasă și semnificativă e din poeziile lui următoarea poezie :

Dorul meu.

Ca om ce sunt în lume,
Avere-ași și eu un dor ;
Nu însă după nume,
Deșert și trecător ;

Nu după rang și stare,
Mărire și plăceri,
Ce-n asta lume mare
Albesc atâta peri ;

Nu după cruci și stele,
Ce adorm suflete vii,
Și trag suspinuri grele,
Ca plânsul la copii.

Ca sorele-n deseră,
Mă plec spre așternut,
Căci dulcea-mă primăveră
De mult o-am petrecut.

Gustat'am și dulceta,
Beut'am și venin,
Căci este în neță,
Sunt norii și senin.

Văduț'am scene rare
Trecând în giurul meu,
Popore'n apăsare,
Frângându-și jugul greu ;

Precum un râu, o vale,
Din alvie-și eșind,
Dărâmă tot ce'n cale
Intimpindă curgând ;

Așa vădui popore
Cu sânge iritat,
Că taie în furor
Pe drept și pe culpat.

În urmă-și vin în fire
Din lupta ce-au cercat,
Ma, fierul cel subțire
Acum s'a îngroșat.

Vădui bărbați cu nume,
Ca trestia de vânt,
Trântiți în larga lume,
Cu capul la pământ ;

Cercând acum scăpare
În spirit și'n idei,
De cari, în altă stare
Rideau, sermani de ei !

Văduț'am câte, toate,
Ma, toate sunt nimic,
Căci lumea nu se poate
Mișca, prin un pitic.

Dorire-aș după morțe
Să-nviu la decă de ani ;
Și'atunci să văd ce sorțe
Au frații mei Romani !

(Andrei Mureșianu).

Formându-ne despre Andrei Mureșianu o idee lămurită, știind cu cât zel și iubire a lucrat el pentru ne-mul nostru, suntem în drept a ne întreba : ce am făcut noi pentru eternizarea scumpului lui nume ? I-am ridicat doră vr'un monument potrivit ? Am ridicat doră vre-un institut, care să-i poarte numele pe vecie ? Am înființat doră vre-un fond de stipendii, care să-i eternizeze numele ?

— Nu, și érași nu ! Nimic nu am făcut din celea, ce datorii eram se facem pentru eternizarea scumpului său nume. Și nefăcând nemica, ne-am arătat nerecunoscători, nemulțămitori față de cela ce ne striga : »Deșteptă-te Române din somnul cel de morțe ! « Ér nemulțămirea e un păcat.

Ne aducem aminte, că mai acu-s 12—15 ani era vorba de monumentul acestui poet iubit al nostru. De mult însă nu se mai aude nimic de acel monument, cel puțin noi nu șim. Înființând »Revista Ilustrată« ne-am luat sarcina de a aduce în colonele ei tributul de recunoscință față cu scumpii noștri repotați, reprezentându-le portretele și biografiile, ca să se înprospeteze în memoria generațiunilor mai tinere. Inșă pentru un bărbat ca An-

drei Mureșian numai atâta e prea puțin. Ne am propus dară a face după puțină cât de cât mai mulțor pentru acest scop, și adevă a înființa un fond de premii, care să poarte numele »Andrei Mureșianu« și din procentele căruia să se distribue în fie-care an la 16 Noiembrie câte un premiu între tinerii noștri, cari cultivează poezia. Inceputul l'a și făcut editorul și redactorul acestei reviste punând spre acest scop la o bancă de a noastre 40 corone. Pe cine îl trage inima ca să mai contribuie la acest fond, facă bine a o descoperi acésta publice în Revista Ilustrată său în altă foie, ér la véră în Beiuș, la adunarea generală a Asociațiunei, binevoéscă a aduce în faptă sumele promise și a le concrede acelei corporațiunii morale, care manipulează și fundațiunile lui Avram Iancu, George Barițiu și a altor bărbați demni ai națiunei noastre.

Cine crede doră, că pe altă cale s'ar pute mai bine eternisa numele celor mai vrednici înaintași ai noștri, facă bine a o descoperi ; din parte-ne credem, că fundațiunile pui sunt cele mai potrivite pentru acest scop.

I. P. R.

Cântecul Nibelungilor.

Mulți am auzit despre *Cântecul Nibelungilor*. Cea mai mare parte a lumii literate române, a cetit poate și a apreciat acest product al spiritului german din secolul al XII-lea d. Chr. Nu se poate trece însă cu vederea, că sunt mulți, cari nu au cunoscință decât numai în parte despre cuprinsul său conținutul acestui epos, unicul poate ce esprime caracterul aceluia timp eroic-teutonic său de rasă germanică?

Și fiindcă până astăzi cântecul Nibelungilor este privit ca o epopee națională proprieă poporului, în al cărui sîn și țără s'a format, — acest product și cântec nu a putut să facă excepțiune dela regula fundamentală, căreia sunt supuse toate poemele epice său eroice, pline de aventuri și pasiuni dramatice. El s'a format pre basa tradițiunei și a basmului. Chiar pentru acesta cântecul Nibelungilor este primul și cel mai principal epos național între productele naționale ale spiritului german, în acesta categoriă. Formeză drept aceea acest cântec o poemă eroică germană din secolul XII în 38 cânturi său scene aventuriöse.

Conținutul acestei poeme în trăsurile generale este :

I.

În Țera de jos, *Niederlandia* la orașul *Xanten* locuia odată un rege puternic, *Sigmund* cu Regina sa puternică *Siegelinda*. Dice că ei au avut un fiu, *Siegfried*, bogat de spirit și frumșeță, tare la trup și tare la inimă, așa cât nu-i aflai părechiă în lume, când te uitai la el, decât poate numai în vechiul Alcibiade, despre care diceau Grecii: *Natura s'a nisuit să arete față de densul totul, ce poate ea când vré. . .* Așa era și *Siegfried*.

Și dice, că la acest băiat, ca la toți năstravenii, îi ardea înima să se ducă să vedă lumea, să-și probeze puterea și curajul.

În o di își ia rămas bun dela palatul regesc și se duce, . . merge și merge de-alungul Renului. După multă călătorie ajunge la o colibă în o pustietate și în colibă era un faur, care lucra la fer totă ziua și nu avea nici o calfă. *Siegfried* se și oferesce a-și da brațele sale bune de lucru în servițul măiestrului. Și — dice, că odată cum lucrau ei în făuriă, *Siegfried* și-a scăpat mâna cu barosul prea tare pe ileu și bietul ileu s'a cufundat în pământ de șapte stinjinii. Acum s'a luat și măiestrul pre gânduri! Ca să scape bietul faur de acesta calfă incomodă dice, că diminéța l'a trimis în un loc smidos, unde avea să facă cărbuni; dar faurului nu-i era atâta de cărbuni, mai tare îi era, ca să-l mănca bala de bălaur, ce se ținea în acel loc, unde nu se vede numai în ceriū și în pământ. *Siegfried* ajuns acolo omoră Bălaurul, îl pune pre mîgla de cărbuni, ce-i pregătise și-l arde așa de tare, cât tot se topesce, ér în unsorea și-n sângele bălaurului se dă *Siegfried* și se scaldă și se vedî minune! Când a eșit din scaldătorea de bălaur, întreg corpul său era obdus, era acoperit cu o pele cornosă, pre carea nu o poate prinde săgétă ori glonț. Numai între umeri i a rămas puțin loc, ca la *Achille* în călcăiū, fiindcă în timpul când s'a scaldat, pre locul acela a picat o frunză de teiū și așa unsorea bălaurului nu a putut să pătrundă în acel loc. . . .

Când se apropia sfântul sóre se sfințescă și *Siegfried* se apropia acasă la faur, însă ușa era închisă; ér el sdobesce ușa, întră în lăuntru și omoră pre faur. Și se dă apoi și aprinde un foc în făuriă, și-și făuresce o lance năstravenă, ca și *Țeul Vulcan*, și ia drumul în lume.

După mai multe aventuri ajunge în țera Nibelungilor. Nibelungii erau un popor, numit după țera în carea locuiau *Nebellande*; i. e. țera negurosă său lumea de jos, iadul. Cu toate acestea țera Nibelungilor a fost, după tadițiune, *Norvegia* de ađi. Aci, dice că a aflat pre doi copii de rege certându-se, căci nu-și puteau

împărți avuția rămasă de tatăl lor. Acești fi se numeau: unul Nibelung și unul Schilbung. Avuția său tesaurul lor era ascuns în o pesceră și era pus sub paza fiorosului Zwerg *Alberich*, adecă sub paza regelui urieșilor, căci Zwergii erau un popor uriaș. Când *Siegfried* ajunge aci, feciorii de rege îl și rogă să le împartă în părți egale averea și ca plată îi dede anticipative renumita spadă *Balmung*. Dar neplăcându-le părțile și împărțirea, frații se răscolă asupra lui cu 12 urieși; el învinge însă și pre urieși și pre frați. Nu i rămâne, decât ca să repună pre fiorosul *Alberich*, cu care a avut o luptă grea și lungă până ce a putut să-i smulgă haina miraculosă — cum dice poporul român în povestile sale, sumanul, numit în poemă *Tarnkappe*, posibil dela vechiul cuvânt german *tarnan* = a ascunde, căci acesta haină avea puterea miraculosă, ca în decursul luptei se facă pre luptător nevêdut și totodată să-i dé și puterea alor 12 omeni din cei mai tari. — Smulgându-i această haină, ușor l'a putut învinge. Însă nu-l ucise, căci *Alberich* jurându-i credință și învoindu-se a păđi și mai departe comóra pre séma lui *Siegfried*, îl lasă în pace și el cu *Tarnkappa* se departă și se întorce acasă la părinții săi, pre cari de mult nu-i vêduse. După aeeștea aventuri petrecute, *Siegfried* întors acasă, s'a bucurat o bucată de timp la vatra părintescă, cu părinții săi.

Odată însă, i-a venit vestea frumoșei *Chriemhilde*, fica Regelui din țera Burgunđilor, deja repausat și carea trăia la fratele său *Gunther* în *Wormatia-Worms*, lângă *Ren*. Auzind el de frumșeța acestei *Dine* de lângă *Ren*, își propuse să o petescă și numai decât și pornesce cu 12 cavaleri la *Wormatia*. Regele *Gunther*, fratele *Chriemhildei*, era încunjurat de o elită din cei mai de frunte omeni din țără, ca *Hagen* om pre cât de voinic, pre atât de viclean și întrepid, — de cântărețul *Volker*, de *Dankwart*, fratele lui *Hagen* și de *Ortwein* nepotul său, precum și de frații săi *Gernot* și *Giselher*. Ajunși în *Wormatia*, la consiliul și părerea lui *Hagen*, *Siegfried* și cu suita sa au fost lăsați să între la regele *Gunther*, care îi primi și ospetă splendid.

Un an încheiat petrece *Siegfried* la curtea din *Wormatia*, fără ca să vedă pre grațiosa și fermecătorea *Chriemhilde*; când étă că erumpe un resbel contra *Danilor* și *Saxonilor*. *Siegfried* își oferesce brațul și puterea și se gată a merge și conmlită cu și pentru *Gunther*. Învinge cu bravură pre ambii Regi *Lüdiger* și *Lüdegast*, pre cari îi aduce prinsoneri la curtea burgundică. O serbare trofeică se arangéză, la carea *Siegfried* pentru prima dată a putut salutá pre *Dina* dorită, *Chriemhilda*, și a putut dá față cu densa.

După puțin timp sosi veste și lui *Gunther* despre adorata principesă din *Iselandia* — *Islandia* de ađi — cu numele *Brunhilda*. I-a fost mers faima despre frumșeța și puterea său forța ei corporală. În frumșeța neîntrecută, în luptă neînvinșă. Așa era *Brunhilda*. Dice, că ea a pus premiu chiar inima ei aceluia, ce o va puté învinge în luptă cavalerescă — duel —; din contră cutezătorul să-și perdă capul! . . .

Mulți eroi încercând un atare lucru și-au lăsat capul la densa.

Cu toate acestea condițiuni grele și periculöse, regele *Gunther* își propune a o peți, dar a luat cu sine și pre amicul dela curtea sa, pre *Siegfried* cornosul. Ca răsplată, dacă cumva vor mai sosi acasă înderept, i promite pre *Chriemhilda*, ce era condițiunea pusă de *Siegfried* pentru plecarea și ajutoriul său la și încontra *Brunhildei*. După 12 zile de călătorie pre mare, *Gunther* și *Siegfried*, precum și *Hagen* și *Dankwart*, ajung la *Iselandia*. La sosire, *Siegfried* jocă rolul de serv alui *Gunther*, că după cum dice *Siegfried* în poemă: »Frumoșă *Brunhilda* numai spre tine să privescă și nu spre mine!« . . . Cu toate acestea la întrare, feea din țera ométului a privit mai întâi spre *Siegfried*, pre care-l cunoscea,

ér Siegfried dându-se de servul lui Gunther, a declinat dela sine acea onóre și spunându-i scopul lui Gunther, Brunhilda fără hesitare se prepară de luptă.

O! vai mie, pre acésta femeidă nici Satana nu o pôte învinge, de ce nu am ședut acasă? — Est mod esclamá Gunther, când a vëdut pre patru bărbați aducându-i scutul Brunhildei și pre trei bărbați aducând lancea cea mare, ér pre 12 bărbați aducându-i buzduganul. — *Vom căpëtá aici mörte în loc de mirésă, se depunem mai bine armele!* esclamá Hagen. Dar cu atât mai tare îi lua Brunhilda în batjocură.

Sé începe totuși lupta. Mai nainte însé Siegfried dispăruse dela acest loc; sé întorce totuși cu Tarnkapa, sé vëră de grabă lângă Gunther și prinđându-l de mână i șoptesce: »Më voiți lupta eu în mod nevëdut *lângă și pentru* tine, adă-mi mie armătura și te prefă ca și cum tu te-ai luptá!« . . .

Sé începe lupta. Brunhilda aruncă săgéta și schintei es din scutul lui Siegfried (Gunther), cât acestuia începü de gröză sé-i iasă sângele pe gură. Dar iute se reculege, aruncă săgéta cu atâta forță, încât scutul Chriemhildei a luat foc întocmai ca gorunul lovit de fulger — și ea galbenă ca ceara sé îndoiesce ca o nuia de alun și atinge cu fruntea pământul. — Imbărbătându-se éráși, prinde buzduganul și-l aruncă 12 mile înainte (în orig. orgii). Iute apucă Siegfried buzduganul și-l aruncă mai departe cu 12 mile înainte și cu Gunther sub suoră ajunge, mai tare de ținta, unde trebuiau se ajungă, emulanții, Gunther și Chriemhilda.

Așa se finí lupta, care a costat mâna și inima Brunhildei. Gunther a și pornit cu dënса acasă la Wormația din preună cu ceialalți. — Ajunși acasă, au făcut o nuntă cum nu se face numai la feciori de împërați și la fete de Dine.

Dela acest loc al poemei, trebuie sé privim ca sigilatá mörtea și sörtea lui Siegfried și a Burgunđilor, cari dela Siegfried, precum vom vedé, și-au căpëtát numirea de *Nibelungí*.

II.

După ce Siegfried cu Chriemhilda, care a devenit acum muierea sa, a mai petrecut câtva timp la Wormația, la Gunther și Brunhilda, — în urmă sé întörse cu muierea sa acasă la Xantea, unde obtinü dela bētrânul său tată regnul și coróna.

După đece ani de đile, fiind Siegfried învitat de cătră Gunther și mai cu sémă la insistința Brunhildei ca sé vină la Wormația, — ei veniră, — ma aduseră și pre bētrânul Siegmund cu ei, precum și pre mai mulți eroi din ținutul Nibelungilor.

Se însceneză marí serbări și se fac marí ospete în onórea óspeților veniți, se încep jocuri naționale și deprinderi gimnastice, precum odinióră făceau Grecii anticí în onórea celor străini (óspeți) și Reginele, Chriemhilda și Brunhilda își desfátau privirea la vederea lor. Dar écă deodată đina Iride, aruncă mērul de cērtă între acelea dóue femei de frunte. Chriemhilda laudă virtúțile și tária bărbatului său, ér Brunhilda nu rămâne dătore cu laudele, ce le aduce bărbatului ei, lui Gunther. După multă mănăcărime de gură, Brunhilda iritată, aruncă Chriemhildei, că orí cât va laudă pre Siegfried, el tot numai un om de serviț rămâne, precum deja a fost mai nainte bărbatului său.

Ah! câte invitări la neamuri, la amici, nu ne au costat de multe orí vieța, numele, onórea și averea. »Timeo Danaos!« Cercetați istoria timpurilor și romanele familiare și veți afla. A fost și acésta invitare egală întrú tóte cu invitarea lui Aman din Bibliă de cătră Regina Esthera . . .

O vorbă ca o sută, strigă Brunhilda, bărbatul tău a fost și este nóuë supus.

O vorbă ca o sută — replica cu emfasă și patos Chriemhilda, eu nu sunt femeia unui servitor, ci sunt *Regina unui Rege!* Și în astă séră íți voiți arēta, când vom merge la vecernă (rugă de séră, vespertină-ínsērat), cumcă eu am sé șed și sé pășesc înaintea ta în S-ta mănăstire! . . .

Și se despărțiră femeile cu mânia — femeiească.

De cătră séră amēndóuē crăiesele se gată cu haine de aur sé mergă la biserică. Brunhilda, dice că a ajuns mai de grabă până la biserică și ea sé pune și așteptă pre Chriemhilda, sé vină și sé vëdă decă va păși în un scaun mai nainte ca ea?! . . . . Ecă numai că vine și Chriemhilda. *Stăi locului!* — îi strigă Brunhilda. „Tu më faci sé-ți spun aici în ușa casei lui D-đeu, ce nu ai vré nici sé auđi și nici sé scí?!“ Íi strigă Chriemhilda înfuriată: — „ai vré tu sé auđi și sé scí, că nu bărbatul tău Gunther, ci Siegfried al meu s'a luptat cu tine, te-a învins și te-a făcut mirésa lui Gunther?!“ . . .

A fost destul atâta, ca Brunhilda sé și pērdă simțirile! . . .

Ruga se finesce. Înaintea bisericei cērtă sé începe din nou; Brunhilda cere dela Chriemhilda esplicațiuni seriose. În urmă apar bărbații lor, căroră cu multă trudă le-a succes sé le împace.

Ci cangrena certei era nesanaveră, ca la tóte femeile, mai cu semă de rang înalt, vătēmate în ambițiune. Esemple: Elisabeta cu Maria Stuart, Catarina cu Olga Paluchin. — Din cērtă alor dóuē femei, de câte orí nu au erupt chiar resbele, ce au costat sânge și bani.

Dar cangrena certei și urei era necuraveră. Brunhilda nemăngăiată își spune nécasul teribilului șerpe Hagen, descrie disputele avute cu Chriemhilda și în fine e de părere, că orí Siegfried, rivalul în *virtute et potestate* al bărbatului său, orí ea trebuie sé möră. Unul din doi — și din doi unul! . . . Hagen íi este omul și unēta aflată. Lucruri rele le faci și produci prin ómeni réi. El se apucă și însceneză o conjurațiune secretă ca tóte conjurațiunile în contra lui Siegfried, în care atrage pre mai mulți Burgunđi, chiar și pre Gunther, cumnatul lui Siegfried. Da, căci omul réu și blăstēmat e și cu noroc! . . .

Vicleanul Hagen, ca sé potă repune pre Siegfried, a voit mai întâiü sé afle, că în care parte a trupului lui Siegfried este locul vulnerabil? Spre care scop a lăsat sé se lătescă în țēră vestea unui resbel, la care a sciut el, că Siegfried ca un erou-atlet încă va luá parte.

Hagen sé preface a-și luá adio dela Chriemhilda, carea cu lacrimile în ochi íl rógă, sé aibă grijă de Siegfried și apoi érá nu cumva în toiul luptei sé săgete în Siegfried?! Ér Hagen cu inima veselă de reușita planului său, o sfátuiesce sé-i facă o cruce pre cămeșa lui Siegfried, chiar în dreptul acela, unde a cađut frunđa de teiți pre trupul său și care loc a rēmas de-l pôte prinde săgéta, — ca veđi Domne, Hagen s'el potă apēra în locul acela?!

Ci nu se duce nimenea la nici o bătaie, căci bătaie nu era; — ca înșelăciunea sé nu apară așa viuă, resbelul s'a schimbat în vēnătore.

Vēnătoreă sé finesce. În urmă vēnătorii neavēnd apă, Hagen vicleanul, le descopere în apropiere un isvor, la care mergēnd și bēnd Gunther și alții mai întâiü, — în fine sé plecă sé bé și Siegfried, ér Hagen apucându-i săgéta lui cea năsdrevenă, o aruncă cu putere în locul însēmnat cu cruce și săgéta sbóră și sé afundă prin crucea cămeșii făcută de Chriemhilda în trupul cel voinic alui Siegfried cornosul.

Siegfried móre și murind le strigă: »O! voi ucigași ticăloși, — acésta faptă rușinosă în etern va fi o pată de rușine pe numele și genul vostru!«

Siegfried sé aduce în oraș mort pe scutul său, ér cadavrul lui sé aședă în pragul casei Chriemhildei și acésta din dispusețiunea lui Hagen și Brunhildei, ca cu atâta rēsbunarea sé fie mai dulce pentru una și mai amară pentru alta.

Nibelungii veniți cu Siegfried la Wormația, erau gata a-i rēsbună mörtea lui, însă Chriemhilda îi reține, căci óra rēsbunării era încă departe, departe. — — —

În cele din urmă, cadavrul repausatului Rege Siegfried sé espune în Mănăstire și vēduva Chriemhilda așteptă acum așa numitul: *Bahrrecht*, Dreptul Sicriului, ce era în evul mediu o descoperire divină, o ordaliă, prin care uciđătorul când atinge cada-

vrul, ranele începeau se sângereze. Acest ordaliu a fost practisat și de Evreii talmudului în timpul trecut mai cu seamă în Polonia și Rusia, ce consta în aceea, că cine și care era adevăratul ucidător, când da mâna cu mortul, îl ținea mortul de mână și acesta judecătă alui Iehova, se numea »Darea mânei«.

Când Hagen apărură lângă cadavrul lui Siegfried, rana sângera din nou.

Tatăl lui Siegfried, Siegmund, se întorce acum acasă obidat, ér Chriemhilda rămâne în patria sa Wormația, unde frații ei mai mici, ca să o consoleze, Gernot și Giseller îi aduse tesaurul dela Nibelungii, pre care-l pădia tot Alberich și-l băgă în Wormația în un fort tare. Ci Hagen seducând pre Gunther, că sorus'a Chriemhilda cu acel tesaur, vré să-și formeze o oște puternică contra lui, îl înduplecă și-i concede a-l săpă din fort și a-l ascunde, ceea ce și făcu, ascundându-l în alvia Renului.

Și acum deorece tesaurul Nibelungilor cădă în potestatea Burgunđilor și forma averea lor, — acești Burgunđi de aci în colo se numesc *Nibelungii*.

Și cântecul Nibelungilor despre ei sună; și după acești Burgunđi, acum Nibelungii numiți, întréga poemă se numesc: *Cântecul Nibelungilor (Das Nibelungenlied)*. Și stă alături cu: *Cântecul Gudrun*, cu *Wieland Faurul*, *Roland* și *Parcival* (Parzival) tot poeme de caracter germanic-epic formate pre basa basmului și tradițiunei.

III.

Mai mult de 12 ani a petrecut Chriemhilda în jalnică văduvia la Wormația. Auđind despre dēnsa Regele Hunilor *Etsel-Atila* a trimis pre Markgraful *Rüdiger* dela Pöcklarn Bechelarn, orașel în Austria de jos, între Linz și Viena, ca să o pețescă pentru sine. La început refușă, dar după ce Rüdiger o asecură, că păgânul Etsel, prin ea va primi creștinismul și apoi prin el se va pute resbună asupra inamicilor săi seculari, se escită în trēnsa pasiunea, ca se pedepsescă pre omoritorii bărbatului său Siegfried. Ea se decide și plecă spre Etselburg.

Care a fost acest Etselburg nu se scie; probabil că a fost Viena, deorece se spune, că nunta s'a făcut în Viena și a ținut 17 zile.

Treispredece ani petrecuți cu Atila, ea a înduplecat pre bărbatul său, ca se invite pre Burgunđi (Nibelungii) la dēnșii, așa numai la o vizită de cunoscință.

Deși Hagen la Wormația, s'a opus din puteri acestei învătări a Curții din Viena, totuși la insistința lui Gunther s'a gătat de plecare cu omenii săi.

După 12 zile ajunse la Dunăre, carea era chiar esundată, și ca să o trecă nu era nici pod nici luntre.

Hagen călătorește înainte prelângă Dunăre și în drumul său întimpină trei nimfe (dine de apă, Nereide la Grecii, la Germanii Nixe), cari încep să-i profetescă. Una dīse: »Voi mergeți bine tocniți la Regele Hunilor!« Alta dīse: »Nici unul din voi nu se va rentorce acasă, decă nu veți întorce de aici înapoi!« A treia dīse: »Numai unul se va întorce acasă, *capelanul*«, căci era și un capelan — preot — cu ei. După puțin timp însă Hagen dă cu ochii de un luntraș, care nevoind a-i lăsa în luntre său corabiă mai mică, Hagen îl omoră, se imbarcă cu omenii săi și ca profetia nimfelor se o deie de minciună, pre capelan îl aruncă în apă. Ci acesta după multe lupte cu apa scapă de înecare și se întorce erășii la Wormația înderēpt.

Mai întâiu au petrecut Nibelungii la curtea Markgrafului Rüdiger și au stat aici o săptămână, că s'a făcut aci și o fidanțare între Giseller și fata lui Rüdiger.

Ajunși Burgunđii la curtea lui Etsel, Chriemhilda cuprinde și sărută pre cel mai mic frate al ei, pre Giseller, întocmai cum cuprinse și sărută Iosif în Egipt pre iubitul său frate Beniamin!

Numai pre fratele său îl cuprinse și-l sărută, ér pre ceialalți îi primi așa de rece, cât pre dreptul Hagen a început să se îngriescă.

Hagen numai decăt fu luat de Regina la dare de seamă pentru tesaurul răpit, el în loc ca să răspundă cu vorbe blānde, a răspuns atât de dur, încāt Regina s'a depărtat plāngēnd în chilia sa. Ér el, Hagen, s'a pus să ședă în prejma chiliei Reginei.

Dar vai, cum s'a aprins focul rēsbunārei și al māniei în Chriemhilda, când de pe ferestă căuta la fața neagră a dușmanului de demult. Numai decăt înarmeză 400 de Hunii, pre cari îi conduce în curte unde șede Hagen și Volker, cari la vederea acestui periclu și în fața acestei situațiuni, de nou își sigilează amicitia și pre mōrte, pre viētă se jură între sine a fi nedespărțiți. — Hagen cu tōte acestea șede nemișcat pre un scaun de pētră, ținēnd cu fală spada lui Siegfried pre ghenunchii și fāindu-se în lung și în lat pre fața și deschis cu bravura sa.

Chriemhilda la vederea spadei bărbatului său erumpe în plānsuri grele și demāndă Hunilor să se retragă.

Intru aceea Burgunđii au fost primiți bine și ospetați în sala regescă de cătră Etsel. Totuși când acești óspeți se puseră la odihnă, nu de puțină frică erau cuprinși: Pentru mai marea securanță Hagen și Volker făceau pre sentinelele pre dinaintea salei hunice.

În ziua următoare se încep jocurile și luptele cavaleresci. Hunii sar cu furie ca tigrii, acuși acuși se beie sange de om, acuși acuși se sfășie ca lupii în fața turmei: Etsel cu voce de bălaur le strigă: »*Inderēpt și linisce!*« Și ei se opresc locului. —

În decursul unui prānđ lāsānd Etsel, ca să-i aducă pre copilașul său, pre *Ortlieb*, ce să-l arete Nibelungilor și când va fi mare se-l recomāde amicitiei lor; nedumeritul Hagen îl află pre acel prunc cu mult mai debil, decăt ca să se potă face din el cândva un bărbat, cu care se potă ei încheia amicitia ori alianță și acesta din ura cea mare, ce o avea el pentru Chriemhilda. Dar las, că și Regele Etsel și-a pus ochiul său hunic pre el, dinpreună cu toți Hunii de față pentru acest testimoniu urgisit față de Ortlieb!

În acest capitol al poemei se începe desastrul venit asupra Nibelungilor-Burgunđilor.

Și anume din întâlneirea lui Dankwart, fratelui lui Hagen cu Blödölin — Bleda — fratele lui Etsel își ie începutul adevăratei luptă de rēsbunare și amicitia între Chriemhilda și Hagen. — Se începe adevăratul cântec al Nibelungilor.

1. Dankwart petrecea cu o mare parte din Burgunđi în un alt edificiu al curții regale. — Numai ecă ce apare Blödölin fratele lui Etsel, care deja promisese Chriemhildei ajutor și rēsbunare morții lui Siegfried, cu o cetă de înarmați. Dankwart îl primesce amical, însă Blödölin insistă și provocă lupta. Atunci sare Dankwart și cu o lovitură taiă capul Hunului.

Să începe o luptă fiorosă pre mōrte și pre viētă între Hunii și Nibelungii. — Dankwart își află scāparea în spre sala lui Etsel și punēndu-se în ușă cu spada în mână, strigă pre Hagen din graiū așa grāind: »O! Frate, demult ședii tu aici, — căci Hagen era în sala lui Etsel — și tu nu veđi, că noi toți perim; ecă călăreții și pedestrii stau grāmadă uciși pe locul de sange!« — Dīce și Hagen ridicāndu-se în sus, îi demāndă ca să pădēscă numai bine ușa! — Și ușa bine pădită fiind de Dankwart, Hagen rātēdă capul micuțului copilaș Ortlieb, dānd prin acesta signalul de bătaie. Urlete, răcnituri și omoruri în sală! . . . . Și când Hunii din afară erau mai se erumpă în lāontrul salei și când Dankwart abia mai potea ține și pădi ușa, atunci veni și Volker la ușă, ca ambii cu atât mai bine se împedece intrarea și nāvāirea Hunilor în sala sāngerosă.

În fața acestei panice de terore și măcel, Chriemhilda imploră sucursul și ajutorul lui Dietrich dela Berna (Verona), care sārind pre o mēsă declară, cumcă el și Rüdiger și părechia regală se retrag dela luptă și prin urmare provocă pre Nibelungii să depună armele. Indată însă, ce aceștia — Dietrich etc. . . . s'au retras și au eșit afară, lupta se începe din nou, cu mai multă pasiune și cu mai mare furore, până ce Hunii cu toții, din aceea

sală fură uciș. Burgunzii pășind preste cadavre, ei pretind eșire liberă, carea li-se acordă sub condițiunea, ca Hagen să rămână și să fie predat Reginei, ceea ce neprimindu-se: *Chriemhilda ocupă eșirile, punând la fie-care ușă înarmați, ăr la cele patru cornuri de sală din afară punând foc*, aduse pre Burgunzi în mare perplesitate și teróre, cari cu tóte acestea erau decisi a se contrapune până la mórte, orí cãrui impet eventual din partea Hunilor.

2. Dimineța după acest măcel și desastru, Etzel provócă pre Markgraful Rüdiger a păși, luptând contra Nibelungilor, care însă nu a vrut și nu a consimțit, până ce Chriemhilda nu i-a revocat jurământul său ce l'a prestat de a-i oferí ajutoriú contra tuturor inimicilor.

Cu inima mahnită și cu obrațul plin de rușine pornesce cu omeniú sêi la locul de bătăie, căci el era amic și cu Hagen de când s'a abătut pre la el în Pöchlarn și de când acesta i-a dat atunci ca suvenir de ospitalitate un scut, — *ad tesseram amicitiae*. Dar nu avea ce se facă, căci jurământul făcut Chriemhildei era asemenea fórte mare și fórte greu de călcat. . . . Nu avea ce să facă, căci omul pământean nu cunoșce cursul sortiú și a timpului, precum nice natura moritorilor. El nu-și aduse aminte, că Hagen se va lupta contra Chriemhildei, patriot cu patriot! Inșă: *Sic fata tulere!*

Rüdiger pornesce la luptă: în toiul luptei se cunosc și se vęd ambiú amici și cunoscuți de odinioară, ei se vęd și se privesc cu mirare. »Et tu filius brutus! (καὶ σὺ γαῖα). Dar înzădar, căci: »Alea jacta est!« Și ei se luptă, dar în luptă ei se cruță unul pe altul și se proteg ca amici buní, fiindcă numai împrejurările fatale și órba ursită i-a adus pre terenul de luptă ca antagoniști. Ei se luptă pretinesce întocmai ca și cei doi Paladiniú din «Oriando fioroso».

Cu tóte acestea Markgraful cade mort pre câmpul de luptă; — el a fost ucis în toiul luptei de o mână necunoscută. Chiar toți Burgunzii erau uciși numai Hagen și Gunther mai erau între cei vii și ca se rămână în vieță li s'a pus în vedere de cătră Dietrich dela Berna ca să se predeie, însă acesta nevoind, Dietrich apucă pre Hagen, îl rănesce și luându-l prinsoner îl predă Reginei. Asemenea și pre Gunther, el încă fu aruncat de Dietrich în prinsóre. —

Chriemhilda promite acum a lăsă pre Hagen în vieță, numai să-i spună unde a ascuns tesaurul Nibelungilor, luat de bărbatul său Siegfried dela frații Nibelung și Schilbung și adus la Wormația de frații sêi Gernot și Giselher. Hagen să escusă, că

până trăiesce Gunther, căruia i-a jurat a nu descoperí acesta la nici un om de sub sóre, nu póte să-i spună. — Chriemhilda trămite atunci la Gunther în prinsóre și-i taiă capul. — Acum însă Hagen să bucură, că numai el singur a rămas, care scie locul unde zace comóra Nibelungilor și cu atât mai vértos să opune ca să-i descopere. Chriemhilda apucă paloșul lui Siegfried și-i reteză capul. — ăr la vederea acestei scene, bētrânul Hildebrand, măiestrul de arme alvi Dietrich fiind iritat, reteză și el capul Chriemhildei; — cadavrul ei se ascerne jos lângă inimicul său de mórte, lângă Hagen.

Est mod se finí acesta serbare și est mod își aflară finitul tragic Nibelungii.

S. P. ȘIMON.

Notă: Der Nibelunge Nót: epopeea germánă populară, numită și «Iliada germánă», tractéza în 38 cântări, pe basa tradițiunilor străvechi și cântecelor populare germáne, istoria lui Siegfried (partea mitologică) și rēsbunarea Krimhildei (apunerea Burgunzilor, partea istorică). Datează în forma de azi din timpul dela 1180—1200. Sunt din ea multe și variante ediți; prima a lui Bodner (1757).

Noi Româniú, ca pe tóte câmpurile literare, așa și pe câmpul acesta, nu suntem prea bogăți. Cu acest soiú de poesiá s'au ocupat din ai noștri următorii:

Vasile Aron 1770—1822). El cu Barac și A. Pan formează pleiada poeziilor celor mai gustați de poporul nostru, până jos în coliba țeranului. El a scris următoarele poeme: Patima D-lui Christos, în dece cânturi, a tradus Eneida și Bucolicele lui Virgiliu. — Ioan Budai Deleanu a scris la începutul secolului acestuia «Țiganiada sau Tabăra Țiganilor», o epopeiá în ton comic, publicată prima-dată în Buciumul-román an II. (1877). Una din cele mai bune. — Ioan Barac (1772—1848) a scris poemele «Arghir și Elena» și «Risipirea Ierusalimului». A mai scris Rētăcirile lui Ulise în 7 cânturi, după odiseia lui Omer. — Ion Elia de Radulescu (1802—1872) a scris «Mihaida» și a tradus din Eneida, Dante, Ariosto, Tasso, Osian, Molière, Lord Byron etc.

V. Alexandri a scris cam de soiul acesta: «Sentinela Románă», «Dumbrava Roșă».

Constantin Negruzzi a scris narațiunea poetică «Aprodul Purice».

Dimitrie Bolintineanu a scris Traianida.

Alecu Ruso-moldovanu a scris «Cântarea Romániei»; Iosif Conju «Bătăia bróscelor cu șoreciú», trad. din Omer; Const. Aristia a tradus 6 cânt. din Iliada; Const. Stamati a scris poema «Ciubăr Vodă»; Daniil Scavinschi «O călătorie la Borsec»; V. Pogor a tradus Henriada lui Voltaire; Moise Sora Novac a tradus Eneida l. Virgil în versuri albe; Atanasie Șandor a tradus Eneida în esamtru; A. Pan a tradus din grec. pe Erotoerit; G. Sion a tradus din Lamartin «Mórtea lui Socrate» și un fragment din Paradisul pierdut de Milton.

La 1879 ne surprinde dl Aron Densușan cu «Negriada» epopeiá națională în 12 cânturi, lucrare originală.

La anul 1894 ne surprinde dl P. Dulfu cu o epopee populară în 24 de cânturi cu ilustrațiuni, intitulată: «Isprăvile lui Păcală». Acesta, în felul ei, este fără îndoeală cea mai bună epopee románescă. A fost și premiată de Academia Románă.

PARTENIU COSMA.

În broșura I. a «Revistei Ilustrate» am vorbit despre Visarion Roman și institutul «Albina». Cu această ocaziune punem în fața cetitorilor acestei Reviste vieța demnului urmaș al lui Visarion Roman și portretul domnului *Parteniu Cosma*, director esecutiv al Albinei dela încetarea din vieță a lui V. Roman (1885).

Decând este D-sa director al Albinei au rēsărit ca din pământ institutele noastre de economii și credit, băncile noastre; așa:

1. „Ardelena“, în Orăștie (1885).
2. „Arieșana“, în Turda (1887).
3. „Auraria“, în Abrud (1887).
4. „Beregsana“, în Beregseu (1889).
5. „Bistrișiana“, în Bistrița (1888).
6. „Brădetul“, în Orlat (1893).
7. „Chișodana“, în Chișoda (1891).
8. „Comora“, în Comoriște (1890).
9. „Concordia“, în Ozora-Uzdin (1893).
10. „Crișana“, în Brad (1891).
11. „Detunata“, în Bucium-Sasa (1895).
12. „Economul“, în Cluj (1886).
13. „Făgețana“, în Făget (1895).
14. „Fortuna“, în Rodna-vechiă (1892).
15. „Hațegana“, în Hațeg (1888).
16. „Hondolena“, în Hondol (1895).
17. „Hunedora“, în Hunedóra (1885).
18. „Iulia“, în Alba-Iulia (1895).
19. „Lipovana“, în Lipova (1893).
20. „Lucăferul“, în Verșeț (1894).
21. „Lugoșana“, în Lugoș (1888).
22. „Mielul“, în Poiana (1892).
23. „Munténa“, în Ofenbaia (1891).
24. „Mureșana“, în Reghin (1886).
25. „Olteana“, în Viștea-inferióră (1893).
26. „Casa de păstrare populară“, în Oravița (1892).
27. „Parsimonia“, în Bran (1895).
28. „Patria“, în Blaj (1886).
29. „Răureana“, în Capolnoc-Monostor (1891).

30. „Sătămăreana“, în Seini (1892).
31. „Sebeșana“, în Sebeșul-săsesc (1887).
32. „Silvania“, în Șimleu (1888).
33. „Șoimușana“, în Șoimuș (1894).
34. „Someșana“, în Dej (1890).
35. „Speranța“, în Borgo-Prund (1885).
36. „Timișiana“, în Timișora (1885).
37. „Ulpiana“, în Grădisce (1893).
38. „Unirea“, în Vad (1893).
39. „Victoria“, în Arad (1887)

și altele cel puțin de ce, ce s'au înființat în timpul mai prospăt (dela 1895 încôce).

Și tote aceste s'au fundat cu ajutorul moral al dlui Parteniu Cosma, ba unele chiar și cu sprijinul material al institutului celui mare, condus de d-sa. Din aceste motive, chiar de nu ar mai ave nici un merit, datorî suntem a-l cunoște, stimă și venera. Căci bunătatea institutelor de banî, bine și conscientios cunduse nu o mai trage la îndoelă nici un om cu mintea sănătoșă.

Următorele date biografice, ce le scotem din nrul 16 al »Familiei« dlui Vulcan din 1897, ne pun în plăcuta poziție de a cunoște barem în câtva pe acest fruntaș al neamului nostru.

»Dl Parteniu Cosma s'a născut în Beiuș la 12 Februarie 1837. Părintele său George a fost cetățan de frunte, episcop primar al parohiei gr.-or. Familia Cosma era model de religiositate și moralitate. În casa lor nu era iertat să se înjure, toți trebuiau să cerceteze biserica și să postescă tote posturile prescrise de biserică. Era dară o adevărată familie creștină.

Studiile începute și gimnasiale și le-a făcut în locul natal. Ca după trei semestre, a părăsit teologia și în 1857 s'a înscris la facultatea de drept a universității din Peșta, lucrând în cancelaria advocațională a lui Emanuel Gozdu și îndeplinind totodată și funcțiunea de cantor român la biserica greco-română de acolo. Acest post pe timpurile acelea îl ocupau tot studenți universitari. Gozdu îl iubia mult și l'a ținut tot lângă sine chiar și după ce a ajuns comite-suprem în Caraș și după ce s'a retras dela postul de comite-suprem, ca secretar personal, onorându-l cu încredere și iubire părintească.

În același timp s'a ocupat și cu gazetăria. La anul 1861 a scris corespondențe »de pe galeria dietei«, în »Telegraful Român«. Mai apoi a fost unul din aceia, care s'au angajat să redacteze »Concordia«, primul diar românesc cu litere latine, întemeiat de Sigismund Pop, și a colaborat cu domniî Alexandru Roman și Ioachim Murășan, până la depărtarea sa din Peșta. Tot densusul a fost și primul președinte al societății »Petru Maior« înființată pe atunci.

Terminând drepturile în 1861, în anul următor făcù censura de avocat și se întorse în locul său natal la Beiuș, unde în acelaș an a deschis cancelarie advocațională, fiind întâmpinat din partea tuturor cu bucurie; ér în anul 1863 episcopul Papp Szilagyi, l'a numit avocat dominal, în care calitate a funcționat 9 anî.

Cât timp a stat în Beiuș, a fost unul din conducătorii cercului, atât în afacerile politice, cât și în cele bisericesci. Casa lui a fost deschisă pentru toți Româniî.

(Parteniu Cosma.)

student a fost dela început până în fine tot al doilea eminent.

Crescut acasă în spirit bisericesc, după depunerea examenului de maturitate (baccalaureat) a intrat pe cariera preotească. La 1855 s'a înscris la teologia din Arad, dar disgustat, după

La 1872 a fost ales deputat în cercul Beiușului, apoi reales în două rânduri, până în 1881, când mijlocele constituționale ale guvernului i-au smuls mandatul.

Ca deputat a aparținut partidului național și în parlament și-a ridicat graiul la tote cestiunile; îndeosebi s'a distins în cauza regulării referințelor urbariale din Transilvania, reprezentând vederile conferinței advocaților români din Transilvania.

Intr'acestea, la 1876 s'a mutat la Sibiiu. Acolo în anul următor a fost ales avocat al institutului »Albina«, post ce l'a ținut până la sfârșitul anului 1885, când a fost ales director executiv al aceluiaș institut, pe care-l conduce și astăzi.

Pe terenul bisericesc și-a început activitatea la 1868, ca deputat la primul congres național bisericesc în Sibiiu, unde a fost notariul comisiunii însărcinate cu redactarea »Statutului Organic«. Statutul Organic sancționat și publicat în protocolul congresului din 1868 portă subscrierea metropolitului Șaguna ca președinte și a lui Parteniu Cosma ca notar.

De atunci și până astăzi a fost membru la tote congresele din Sibiiu, și până când era în Beiuș la tote sinódele diecesane din Arad; ér de când s'a mutat la Sibiiu, la tote sinódele archidiecesane. Atât în congres, cât și în sinóde a avut rol de conducător.

Ceea ce privesce activitatea sa politică după mutarea sa la Sibiiu, însemnăm, că în urma unei conțelegeri a mai multor fruntași români, Cosma cu Barițiu a convocat la Sibiiu o conferință confidențială pe 17 Octombrie 1880, pentru a discuta un program politic de acțiune comună între ungurenî și transilvănenî. Acea conferință s'a ținut în locuința lui.

Acolo s'a decis convocarea unei conferențe comune de delegați; ér în comitetul de 7, cu menirea de a pregăti programul conferenței generale, a fost ales și dl Cosma, care a lucrat mai mult decât orî-care. Conferența națională din 1881 a alegătorilor români din Ungaria și Transilvania l'a ales în comitetul executiv, érá acesta l'a făcut președinte.

Comitetul presidiat de el a compus și publicat Memorandul din 1883 al conferenței din 1881. La conferența națională din 1884 a declarat că se retrage de pe terenul politic și nu mai primi să fie ales membru în comitet. De atunci și-a pus totă activitatea în serviciul bisericeii, al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român și mai cu sémă în al institutului »Albina«.

Despre activitatea sa pe terenul bisericesc vorbirăm mai sus. La Asociațiune este membru dela înființarea ei și dela mutarea sa în Sibiiu face parte din comitet, fiind unul din cei mai activi membrii. El a inițiat în 1881 aranjarea esposiției, și după-ce guvernul n'a admis ca Asociațiunea să o aranjeze, el a propus ca comitetul Asociațiunii să se constituie în comitet particular pentru aranjarea ei, el a fost și președintele comitetului aranjator. El a propus înființarea școlei de fete cu internat în Sibiiu, și tot el a fost și este cel mai activ pentru procurarea mijlocelor cu cari s'a făcut posibilă edificarea școlei și se face posibilă susținerea ei.

Activitatea sa de frunte însă, care fără îndoială îi atrage recunoștința obștăscă, e dedicată institutului de credit și economii »Albina« din Sibiiu. Munca sa neobosită a și fost încoronată de succes, căci decând densusul este directorul executiv, de atunci »Albina« a făcut din an în an progrese mai mari și a devenit un factor puternic în desvoltarea întăririi nóstre culturale-materiale.

Acțiunile institutului erau până la 1886 sub nominal; de atunci se ridicaseră peste 300 fl.; ér astăzi, desî în 1895 numărul lor s'a urcat la dublu, totuș sub 250 fl. nu se pot căpăta.

Sub conducerea lui a înființat »Albina« méșă studenților, la care 50 de tineri studenți români capetă prânș gratuit; ér în anul trecut a creat un fond de 20.000 fl. pentru înființarea unui internat de băeți în Sibiiu.

Afară de aceste Parteniu Cosma, încă din 1889 este membru al Representanței fundațiunii lui Gozdu, și face parte din o mul-

țime de corporațiuni civile și bisericescî din Sibiiu, ca președinte, vice-președinte ori ca membru.

S'a însurat de două-ori. Prima sa consortă, fiica farmacistului George Stupa din Pesta, a încetat din viață la câțiva ani. Însurat a doua oară, soția sa dna Maria N. Roman, nepoța de frate a Exelenței Sale arhiepiscopului și metropolitului Miron Romanul, președinta »Reuniunii femeilor române din Sibiiu, care a înființat școla elementară română de fete de acolo — îi este o vrednică tovarășă în munca pentru dezvoltarea progresului național și

binecuvântați de familie, duc o viață conjugală din cele mai fericite.

Din cele până aici înșirate foarte pe scurt, se poate convinge fie cine, că dl Parteniu Cosma este demn de stima, de care se bucură înaintea tuturor, cari îl cunosc. Și dacă ar fi să se ne exprimăm o dorință ferbinte, aceea ar fi, ca bunul D-zeu să-l țină, mulți ani în mijlocul nostru și să ne dea mulți bărbați devotați binelui public cum este D-Sa.

I. P. R.

Folosul băncilor de bani.

E Vineri dimineața, în Vinerea Floriilor. Afară plouă, dar plouă de Luni de câtră diuă și acum e Vineri și ploia nu mai încetează; par'car fi perirea lumii.

Badea Grigore stă îngândurat în șură, rădîmat de car. Cine l'ar fi vădut, ar fi gândit, că se uită la oblonul grajdului, în care doi boi bătrâni și slabi rod nisce ogrinji. Dar nu se uita acolo; nu se uita nicăiri, sta cu ochii pironiți și se gândea la vremile cele rele, ce l'au ajuns.

Hm! hm! se gândea el, ce vremi rele! Acu-i anul pe asta vreme podul grajdului era plin de fân, podul șurei plin de otavă, afară mai aveam doi pupi de turjenți, în podul casei era o slănină mare neîncepută, apoi cărnuri afumate și hambarele pline de bucate. Și eram sănătoși toți și era mila Domnului cu noi.

Ađi? Parcă și Dumneșeu și-a uitat de amărîtul de mine? Vera trecută fu rea, toamna ni-a adus puțin, erna s'a pus dela Sî-Medru, acu-i Vinerea Floriilor, poimâne-s Blagoveșteniile, vremea aratului a sosit, dar poate-se? Afară plouă, pământu-i plin de apă, până se se sbicescă trebuie măcar două săptămâni, dér nu-i nutreț la boi, nu-s bucate-n casă, nu-i grăsime'n pod și nu-i sănătate în oșe. Ce m'oiu sci face? Băter pe Pavel de nu l'ar fi dus în focuita ai de cătuniă, ar fi muncit, că-i tare și îndemnos la lucru, ar fi făcut el și pentru mine, dar așa?...? Eu boleac, borésa boleacă, Susănica — mică cum e — trebuie să grijescă de noi, se ne facă câte-o lecă de mâncare, dar ce se ne facă? Că din o lecă de fasole și din câteva mierțe de baraboi înainte nimic n'avem. Nicî tu curechiu, nicî tu lapte, nicî brânză, nicî porc afumat, ba nicî bucate, numai ca de sēmēntă. Să ne fie bucatele pe două săptămâni, mai mult nu cred. Atunci ce mă voi face? Dar la vite ce se dau? Vai, vai.... Încă până ține postul mîncăm nu mîncăm, dar va veni dulcele, sunt aici sfințele Pasci, cu ce amarul ni-om sci îndulci? Că boleci, cum suntem, dar câte-o lecă de mîncărușă bună de dulce tot am mîncă, dar de unde?

Așa se gândea badea Grigore stînd rădîmat de car. Deodată-i veni un gând și se însenina o lecă. Apoi își luă furca cea de fier în mîna și, purtîndu-o drept bêt, eși încetinel din șură și liociăi prin cea tină, încet încet până la popa.

— »Bună ziua, domnule părinte!«

— »Să trăsesci, bade Grigore, treci de șed!«

— »Șadă binele și sănătatea, domnule părinte, dér n'am venit să șed, am venit se mă jăluesc, ce amarul m'oiu face, că a ajuns năcasul deasupra mea, și nu-l pot urni, ori cât îmi sfărâm capul?«

— »D'apoi cum, bade Grigore, tot bolescî?«

— »Bolesc, d-le părinte, bolesc și eu și borésa; Pavel precum scii, e în cătane și noi aci ne prăpădim de bolă și de năcasuri. Nutrețul vitelor s'a gătut, amu le hămiesc cu fόμεa, numai nisce ogrinji rîi, ce-au rēmas dela vitele vecinilor, le dau, dér și aceia's pe gătate. Apoi nicî noi casenii n'avem mai nimic de rēndul gurii. Bucate am avut puține, cu focuita asta de bolă am mai și vîndut din ele; porcul de Crăciun l'a dus pentru dare jucuțaul,

că dec'am bolit n'am putut face bani la termin; mai pe scurt đis, suntem mai înglodați în năcas, decât carul în mol. Învete-mă ce amarul meu m'oi sci face?«

— »D'apoi cu d-ta-i rēu, bade Grigore, fără Dumneșeu e bun și pe omul de omeniă îl scote din năcas. Uite, bade Grigore, dumitale nu-ți rēman de-ocamdată numai două căi, pe cari se eși din năcas: ori se vinđi ceva, ori se iai bani împrumut, că fără bani dumniata din năcas nu poți eși.«

— »Așa m'am gândit și eu, d-le părinte; dér ce să vënd? Vaca-i slabă, puțin a-și căpēta pe ea, nicî atata cu cât să-mi cumpēr fēn la boi, că și vitele cele bune sunt ieftine, d'apoi ale mele, că-i numai pielea pe os? A-și vinde o moină, dér de o vënd nu o mai am, și ce-a đice Pavel, când a veni din cătane și a afla, că din puțina moșiă, ce-o aveam, am vëndut un loc!«

— »Atunci, bade Grigore, nu-ți rēmanē alta, decât să iai bani împrumut. Uite, s'a făcut o bancă de bani la oraș și dă bani la omeni de omeniă ca să se ajute. Dumniata încă-i căpēta, și-o face eu scrisore. Êr după o sută trebuie să plătesci pe an numai 10 fl. camătă. De socoți, eu îți fac scrisorile, mîne am și eu de mers la oraș și te iau cu mine 'n căruță și mîne seră ești cu bani.«

— »Dumneșeu te țină, domnule părinte, și-ți deé Dumneșeu sănătate, m'oiu duce se mă înțeleg și cu borésa, și-oiu veni și și-oiu spune cum ne-am hotărît.«

Badea Grigore eși dela preotul mai puțin îngândurat, decât cum intrase. — Voiu lua o sută împrumut, đicea el, din ea mi-oiu acoperi năcasurile, mi-oit cumpēra nutreț la vite și bucate și de dulce 'n casă. Apoi voiu ține bine boii și colo la Sîn-Petru i-oiu vinde și din ei voiu rupe suta ce voiu băga-o la bancă, ér din ce mi-a rēmanē, voiu mai cumpēra o vacă, lângă care o am să nu rēman cu jugul de tot jos.

Așa se gândia el, mergēnd dela popa ată acasă pe mijlocul drumului și nicî nu băga de sēmă, că pe lângă el trecu repede ca o porumbiță 'n sbor fata popii, Anica, cu o merindare mare albă plină de ceva și intră în casă la el înainte de-a ajunge el, ba până se ajungă el acasă, ea și eșise și îl întelni în drum. Veđi, că el era bătrîn și boléc și năcăjit, ér ea era ca o porumbiță de tinerică și de ușurică. Când intră în casă își află borésa între perini și mîncînd la un ou de prescură, ér pe Susănica o află cu o jumătate de prescură în mîna. Ele mîncău lăcomose, ca omul flămîndit, si erau prea fericite, că pot băga în gură o bucătură bună, că dela Crăciun nu mai mîncase pîne de grâu.

— »Voi ce mai faceți?« întrebă badea Grigore, intrînd în casă și făcēndu-și palma punte de-asupra ochilor, ca se potă zări mai bine.

— »Facem bine, tată«, rēspunse Susana, că mîncăm prescuri; hai mîncă și dumniata, că ni-a adus domnișora popii vre-o opt prescuri mîndre și mari.«

— »Dumneșeu se-i deé bine și sănătate, dragile mele, că și boléc și năcăjit, cum sunt, nu mi-se făcea la mălaiul gol, dēra o lecuță de prescură sfințită nu đic, că n'oiu îmbuca.«

Și-și rupse badea Grigore un ou de prescură, și îmbucă lacom odată din el, dér numai odată, că venindu-i în minte vitele lui cele hămisite de fόμε, nu-i mai mergea nici prescura cea sfințită pe grumați.

— »Dér de ce nu mănâci, tătucă?« întrebă Susănica.

— »Ce te-a apucat ér, de nu mai îmbucî?« întrebă și lelea Todora, din pat, borésa badii Grigore.

— »Nu merge, dragile mele, nu merge pe grumați nici sé fie pască dela Pasci, că fόμε-mi e, și bună-i și sfântă prescura, cât și cu ochii se o mănâci, dér când mă gândesc la amăritele ale de vite, ce stau legate în grajd la iesle, numai cu ogrinji dinainte, mi-se rupe inima. Joiana, din mică ce-i din firea ei, amu, după ce a rēmas numai pielea pe ósē, par'că-i capră, nu vacă. Suran, mare cum e cât o cămilă și sur ca ursul, amu de când hămisesce, e hid și plin de nēcas, de se nu te uiți la el: Păun, din firea lui nu era gras, ér amu-i ca gardul, 'i se vėd sēracul cóstele, ca la caii cei jidovesci. Mi-se rupe inima când îi vėd, și io, boléc, nu le pot căscigá hrană! Vai și de vită, când cade în mâna unui om boléc și slăbănog« . . .

— »Tată«, — îl întrerupse Susănica — »ia uită cine întră pe pörtă cu o legătură de tușeni în spate? Uite, după, el altul, cu o legătură mare de fēn în spate; óre ce vreau? merg se vėd. »Și cu aceste Susănica se repede pe ușă afară, se vađă, cine-s, că nu li se vedea fața, fiind cu legăturile de nutreț în cap și fiind-că ploua ca din cofă, pășiau bărbătesce cătră șură.

Intr'o minută ea se întorse și spune: »tată, părintele ni-a trimis pentru vite o legătură mare de turjenî prin slugă și o legătură mare de fēn bun prin crăsnic!«

— »Du-te, mândră, și le spune că-i mulțamesc!« đise badea Grigore și-și lăsă cotele pe mēsă și rupe într'un plâns cu suspin ca de copil mic; și plângea și lelea Todora, și văđendu-i plângēnd rupse a plânge și Susănica. Toți plângeau de bucuriă, că sa aflat un suflet așa de îndurător pentru ei. După ce își mai descărcă badea Grigore sufletul, se sculă oblu în picioare și đise: »Domne mulțamescu-ți și dă viētă și sănătate părintelui nostru, că-i popă și creștin ca nime în lume. De nu era el mă prăpădiam de nēcas. Apără-l Domne de rele și de supērări, precum el mă apēră pe mine și casa mea și vitutele mele!«

După un restimp începu lelea Todora din pat: Óre mei bărbate, cum vine părintele de ne trimite așa de-odată hrană și nouă și la vitutele nōstre? Cine sē-i fi spus de nēcasul, ce a dat peste capul nostru?«

— »Đici că cine? Étă eu! Nu te dóre — nu te legi! Când ești în rēu și 'n nēcas, puținii sunt cari își aduc aminte de tine; când ești în bine, toți îți sunt cumetrii și cuscrii și prietini buni. M'am dus muere, îngândurat de acasă, se află pe cineva se mă scótă din nēcas, că la noi nime nu mai vine decând bolim și ne merge rēu. Amu n'avem nici cuscrii, nici cumetrii, nici prietini, suntem ca Iov din căzaniă. Dér unde se dau de omeni? Afară plouă de cură, suflet de om nu veđui p'afară, toți erau prin case ori pe la cea sēcrētă de prepănațiă. Acolo în putórea aceea, nu m'am dus, că și afară mă înădușesc, d'apoi în putórea Jidanului? M'am gândit se merg ață la popa sē-i spun nēcasul ce ne pasce și sē-l rog de un sfat bun, că d'aceea ni-l'a trimis Dumneđeu părinte. Și m'am dus. Și i-am spus din fir în pēr nēcasul ce ne pasce, i-am spus că bolim, că ni-sē gată bucatele, că nutrețul ni-s'a ciuntat de mult și vitele stau sē móră de fόμε; i-am spus, că nici porc de Crăciun nu am avut, că ni-l'a dus jucuțul pentru dare, și l'am rugat de sfat. Și sci ce a đis d-l părinte? . . . dum-nialui a đis așa, că ori se vindem o moină, ori se luăm dela bancă din oraș o sută de bani împrumut, sē ne scăpăm din nēcas« . . .

— »Vai de mine și de mine, Grigore, sē luăm noi bani împrumut și neam de neamul nostru nu a luat! Ni-ar mânca rușinea satului! D'apoi camēta cea mare? Ce-ar și đice bietul Pavel, când ne-ar afla înglodați în datorii?«

— »Da când ne-ar afla numai cu trei moine, că patru avem de tóte, ce-ar đice atunci?«

— Rēu îi când nu-i bine în totă forma, că fără loc încă-i rēu, dar cu datoria 'n grumați încă-i greu«.

— »Așa-i de fost, dér de ai noroc, de datoriă mai poți și scăpa, dér locul de-l vinđi odată, vėndut e în veci, ori că-l rescumperi cu dóuē prețuri, că omeni se înmulțesc, dér pământul nu crește. Fără eu m'am gândit așa: boii noștrii sunt boi mari, dér hitiuani, cum sunt, nu putem nici lucra omenesce cu ei, nici nu au nici un preț, de am da a-i vinde; vaca încă-i slabă. Apoi acum cu scumpetea asta de bucate și de fēn nici vitele, care-s mai bune, nu au nici un preț. Dér eu m'oiu pune și voiu lua o sută bună împrumut pe o jumētate de an. Din bani voiu lua bucate și nutreț și de dulce, și, de o fi se avem noroc, la cea tōmnă boii vor fi grași, i-oi vinde și voiu plăti suta împrumutată, și voiu vinde și vacuța asta, și voiu cumpēra pe banii ei și pe cei rēmași din boi dóue vaci ca doi boi, cu doi bouți sub ele, și — când a veni Pavel, va afla moșiora întrégă va afla dóue vaci bune, și doi junci buni. Eu gândesc, că așa se facem, tu borésă, și de ni-a ajuta Dumneđeu, se ni-se împlinēscă gândul, atunci noi scăpăm de-asupra nēcasului: de unde nu, va fi ce-i scrisă și ce ni-i împărțită!«

— »D'apoi« grăi borésa, »dēcă cređi că așa-i bine, tu fă, că tu ești cap de bărbat, apoi dór nici părintele nu te-ar îndemna sē faci, de ar crede că nu-i bine, că el de acolo n'are nici folos, nici pagubă«.

— »Așa gândesc și eu«, adause badea Grigore, și-și lua bătă și se duse éráși la popa, sē-i spună, că s'a socotit sē faci d-l părinte bine și se mérgă cu el la bancă sē-i scótă o sută de florini pe o jumētate de an.

*

În điva de Pasci badea Grigore era alt om, mai verde, mai vesel, mai, oblu, par'că era și mai înalt cu o palmă bună, nici focuitele de junghiuri nu-l mai nēcăjeau așa tare. La borésă încă par'că-i era mai bine. Drept, că și plóia încetase, ceriul se luminase, paserile ciripiau, pomii muguriau, ér érba, după ploile cele multe, acum cu căldura asta bună de primăvéra se ivia vėđēnd cu ochii, colo un fricel, dincolo altul. . .

Badea Grigore scăpase de-ocamdată de grijile ce-l munceau di și nópte și cari îi făceau đilele și mai posomorite, de cum erau. El luase dela bancă o sută de florini, din oraș cumpēra numai decāt o untură mare, 2 mierțe de grău curat sē aibă pe Pasci și vre-o 10 mierțe de cucuruz, se aibă pan' s'or cóce holdele, ér dela părintele cumpērase cu 40 fl. o claiă bună de trifoiu, după care béu vitele apă bine și se îngrășă vėđēnd cu ochii. Din banii rēmași cumpēra cele trebuincióse, încălții, semințe și plăti darea pe anul întreg, se nu-i mai calce jucuțul ușa, și-i mai rēmaseră bani de cumpēra o scrofă gata de fátat.

Acum era badea Grigore alt om. Mergea vesel la biserică, venea vesel acasă și da nutreț bun vitutelelor, și le țesăla și le grijea cum scia el mai bine. Și se întrămau vitele lui vėđēnd cu ochii, și el era vesel și încetul cu încetul dēcă nu-l mai turburau atâtea gânduri — se făcu deplin sănētos; că gândurile grele încă bolnăvesc pe om, ér imputinându-i-se gândurile si bólele îl părăsesc.

Când era pe la Ispas, badea Grigore gătase de arat și boii lui gândiai că n'au tras nici o brazdă, atâtea erau de frumoși și de vooși. De aci încolo boii merseră la pășune, ér vaca o ținu la grajd cu lucernă verde mestecată cu nutreț uscat; se temea sē-o măie la pășune, că da semne că 'i se apropiă timpul fētatului. Pe Rosale vaca era cu vițel și casa cu lapte. Acum era și mai mulțămit badea Grigore. Ba veseliea lui se mai mări când vėđu, că și lelea Todora prinde a se mai ridica, și încetu cu încetul se făcu sănētosă cum e data, de putea rēmāné singură acasă sē-și vađă de galițe și de vițel, ér badea Grigore cu ficia lui, cu Susănica, puteau merge în tóte đilele la sapă.

Într'o sêră, când sosesc acasă dela sapă, lelea Todora le ese voiosă în portă și le spune, că scrofița lor are șapte purcei unul mai frumos decât altul. »Mulțam Dómne!« dice badea Grigorie, »Dómne ține-nii«, dice fetița și se repede la coteș sê-i vadă, dar lelea Todora o opresce: »las', că-i vei vedé mâne!»

În luna lui August e bâlcii mare la oraș, ține două săptămâni încheiate. Lume multă se adună, unii sê vëndă alții sê cumpere, ca la târguri. Badea Grigore încă se gata de târg, țesălă boii — cari acum erau grași ca lutul, — țesălă vaca, care încă era grasă și frumoasă, umple carul de nutreț, înjugă boii, dice un »Dómne ajută!« și cea Păun, ho Suraiu! Nu se opresc până în târg. Lelea Todora, veđi bine încă merse la târg, ea ședea în carul plin de fên și se uită din când în când sê vedă nu se smâncesce vaca — care era legată dindrêțul carului, orî nu cumva rămâne vițelul, orî nu se ia după alte cară?

Din ômeni afla badea Grigore, că vitele-s foc de scumpe, că așa-i când dá Dumneđu de sunt bucate multe și fên deajuns. Êr în aceea vară holdele slobođiseră tare bine și nutrețe încă făcură ômenii destule, ér cucuruzele erau tare date în cócere. Când ajunse în târg, veđu, că un negustor tocmai plătia o păreche de boi bătrâni dar bine ținuți, cu 360 fl. și-i crescú inima lui badea Grigore când veđu, că boii ce i-a cumpêrat negustorul, nu sunt cu nimic mai mari și mai grași decât ai lui, sciú decî numai decât cum umblă târgul și cât sê céră pe boii lui. N'a-pucă însê a desjugă boii bine și veni un Arman bogat, negustor de boi, cunoscut în tot ținutul nostru.

— »Ce ceri pe boi, bade?»

— »Bani, domnule, bani cer».

— »Bani, bani, sciú că nu ceri pomniță, dar câți bani?»

— »D'apoi numai vre-o patru sute».

— »Sciú ce, atâta nu-s vrednici, fără trei sute îți dau».

— »Ba să-mi dai 380».

— »Ba ți-oi da 320».

— »Ba 370».

— »Ba 350».

— »Din 370 nu-i dau, că-s boii mari și grași».

— »Sciú ce, dá-i cu 355».

— »Nu se póte, domnule».

— »Dar cu 360 póte-se?»

— »Din 370 nu ții pot lăsa, că și așa m'am slobođit prea iute la târg, — fără dacă m'am scăpat odată de ți-am lăsat, sê ai noroc de ei, cu 370 ți-i dau».

— »Nó, a mâna, noroc sê dea Dumneđu!»

Și dădu badea Grigore boii cu 370 fl., ér astprimăvară, când sta îngândurat, că n'avea ce le da de mâncare, i-ar fi dat și cu jumătate prețul, dar cine i-ar fi dat și atâta?

Acum puse badea Grigore o hârtie de o sută în fundul șerpariului: »asta om duce-o la bancă, tu borésă!»

— »Veđi bine, că trebuie dusă, te și du cu ea numai decât, dar pe vacă ce sê cer, de o va cere cineva?»

Spune că vaca nu-i de vëndut; din 270 fl. vom lua noi orî boi, orî vaci, dar Joiana n'o dăm, că-i bună de lapte și are bou frumos».

Peste un cês veni badea Grigore dela bancă cu chitanță, că suta-i plătită, și cu 2 juncani ca de 5 ani, trăgându-i de fune după el.

— »Da plătit-ai banii la bancă?»

— »Plătit da, și am luat juncanii ăștia, sunt vijiți și tineri, apoi, că-s cam hitiuani — s'or umplé ei la noi, de-om avé noroc dela Dumneđu, că amu nutreț avem destul și vom mai face».

— »Cu cât i-ai luat?»

— »Cu 240! E scumpă marha, dar mi s dragi că-s păreche bună, dar au fost pe slabă mână».

— »Dela cine ia-i luat?»

— »Dela un domn, i-a fost dat pe mâna birişului și numai cât nu i-a belit; dar facem noi boi din ei, sunt tineri și au inimă bună, numai traiu bun le trebuie și odichnă, apoi vin boi mai scumpi decât cei ce i-am vëndut».

Tómna după culesul viilor sosi Pavel din cătunic. El sêracul, în cei trei ani cât a cătunit, tot cu frica în spate a fost, că tatăl sêu, cum e bêtân și betegos, va fi silit a vinde din moșie, orî că l'a află fără codă de vită la casă. Dar mult se miră și tare se bucură, când îl află cu doi boi frumoși, cu vacă cu vițel, cu scrofă cu purcei, cu bucate și cu nutreț destul și neingreunat în datorii.

— »Cum ai putut învinge cu atâtea greutate, tată?» dise el părintelui sêu. »Cum de te află în mai bună stare de cum te lăsai, după ce te sciú bêtân și bolnăvicios?»

— »O dragul tati, numai unul Dumneđu scie, care mi-a stat întru ajutor, și domnul părintele, care mi-a dat sfatul și ajutorul, când aveam mai mare lipsă de el. Că, uite dragul tati, astă-primăvară în postul pascilor era cât pe aci sê-mi perd nădejdea, atât eram de năcăjit; eu eram boléc, mâta zăcea pe pat, bucatele erau pe gătate, nutreț la vite n'aveam nici de léc, țineam boii cei bêtâni și vacuța asta numai cu ogrinji căpătați de pomană, dar sê și cunoscea, că numai de mas mai venia sufletul în ei. Dar când era năcazul mai mare, imi dá Dumneđu gândul sê merg la popa sê mē tânguesc, sê mē învețe ce amarul m'oi sci face? Dumniului m'a ajutat, Dumneđu sê-i dee bine și sănătate, că ni a trimis prescuri noue și fên la vitele nostre și mi-a mijlocit dela banca din oraș o sută bună. Cu suta aceea mē cârpii, că cumpêrai hrană casei și vitelor și plății dările și cumpêrai scrofița asta, care ne dăru mai târziu cu 7 purcelași. Apoi avênd cu ce ținé boii bine, am putut lucră cu ei locu omenesce și ni-a dat rodă multă, ér ei la pășune atât s'au îngrășat, de i-am dat cu 370 fl., de unde am rupt suta și am dat la bancă, ér pe banii rēmași am cumpêrat boii ceștia, cei veđi. Drept și mai drept, că atunci nu era ca acuma, că erau slabi și juguiți de tot erau rane la grumađi; dar i-a înrămat Dumneđu după ce au ajuns la noi, la hrană multă și la lucru puțin. Amu sciú, dragul tati, cine mi-a fost de ajutor, până ai cătunit tu?»

— »Dumneđu sê dee bine și sănătate dlui părinte și la cei ce au făcut băncile, de se ajutoresc și se cârpesce cei năcăjiți cu ajutorul lor», — dise lelea Todora. Êr Pavel aduse: »Am veđut și am auđit și pe unde am cătunit, că băncile sunt forte bune pentru omul harnic și cumpêtat, dar sunt și foc de rele pentru cei nesocotiți».

— »Așa-i« dise bêtânul. »Băncile după a mea chibsueală, sunt ca apa; că apa stânge focul, apa domolesce setea omului și a dobitocelor și rēcoresce câmpurile, apa ne spală de uriciune, dar de n'om băgă de sémă, apa ne și înecă».

— »Așa și băncile: mulți se fericesc cu ajutorul lor, mulți sê și prăpădesc, de rămân pe uliță, că iau bani împrumut și nu-i mai dau, ér băncile de pagubă nu pot rămâne, nici nu se cade sê rămână, așa mi-a spus popa».

— »Că bine o đis, Dumneđu sê-l țină și sê-i dee tot binele.

Săteanul.

AVRAM

Am aflat cu cale a ilustra aceste pagine cu tipul unui ilustru fiu al munților apusenî, care prin faptele sale eroice s'a făcut cunoscut pentru toți vecii întregului nostru neam. Istoria lui se află scrisă de domnul Iosif St. Șiułuțiu în o broșură frumușică și se vinde de »Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român«, în favorul unui tond de stipendii, ce va purtá numele acestui erou. Aci vom pune numai o scurtă biografă a acestui erou și acesta scosă din cartea dlui I. S. Șuluțiu, nepermițend îngustul spațiu al Revistei noastre să o scriem mai pe larg.

Avram Iancu, (Regele munților), s'a născut în comuna Vidra-de-sus în munții apusenî, la anul 1824. Tatăl său, Alexandru Iancu fu pădurar în fine primar dominal, om cu bună stare materială și morală.

Avrămuț, că așa l numiau părinții densusului, era un băiat plin de spirit, dar avea caracterul și temperamentul singular al »Moșilor«, era gânditor și scurt la vorbă; inima însă-i era nobilă și sinceră.

Tată său se decise a-l face următor șie-și în purtarea economiei. Dar îndemnat de nobila familie română a Șuluțescilor, își schimbă acest plan, îl dădu la învățături, mai întâiu în Câmpeni, la școla românească, apoi în Abrud la școla elementară, după aceea la Zlagna în gimnasiul inferior, apoi în Blaj în gimnasiul superior. În fine îl trimise la Cluj, unde învăță drepturile.

La anul 1845, după terminarea cursului juridic și proveđut cu cele mai escelente atestate, s'a prezentat înaintea guvernului din Cluj, pentru a fi primit practicant fără salar. Dar bietul Avrămuț, pe semne nu și-a dat seama, că în această țară până la 1848 nu tot »omul« era »om«.

Iancu nu scia să se încovoiască, nici să se lingușescă. Pe figura lui înaltă, și pe fața lui superbă bărbătescă, se oglindă timbrul acelei conștiințe, pe care singur convingerea meritelor o pôte da.

El a fost respins, pentru că era plebeu; adecă nu era nobil.

Acéstă suliță a săgetat amar sufletul lui Iancu. El s'a întors dela guvern, nu umilit, ci indignat și insultat în demnitatea sa de »om«. S'a dus deci la M. Oșorheiū și s'a înscris la tabla regescă ca cancelist, cu scop de a se pregăti pentru cariera de avocat. Avocat putea fi și dacă nu era nobil.

ІАНКУА КИТЕЗЛА
РОМАНИЛОР.

I A N C U.

La anul 1847 făcu censura de avocat.

În 15 Ianuarie 1847 fu cu dl I. S. Ș. și alți tineri pe galeria dietei din Cluj, și urmăria cu interes indescriptibil desbaterile parlamentare. Guvernul adevărat voia să introducă urbariul cu ajutorul partidului conservator reacționar, ca așa să pătă strivi cu desevirșire pe bietul țeran.

**Janko, Anführer
der Romanen.**

În aceea ță rostî baronul Kemény Dénes, șeful partidului liberal, memorabilele cuvinte pentru emanciparea țeranilor: »Țeranului, care după ce fu desbrăcat de toate drepturile omului, de totă demnitatea omenescă, i-s'au impus sarcini, cari nu numai întrec venitul moșiei ce o lucră, dar întrec chiar și puterile dănsului. Și când ar avé

numai un stăpân, tot ar mai merge; dar după ce stăpânul i-a luat tot, ce bietul a muncit, apoi vine al doilea stăpân, statul. Acesta-i impune o sarcină și mai grea. În timpul, când nobilul își petrece în dulce far niente, țeranul pörtă toate greutățile țerii: plătesce singur contribuția, face drumuri și poduri grele și tot el plătesce vama pe ele. Apără țera cu arma, ca nobilimea să pötă durmî în linisce. Plătesce pe popa, pe dascălul, pe jude, pe notar și tot ce i-se cere. Și acest om în sdrențele sale, e onest, blând, muncitor, își iubesc țera și o apără cu credință, deși el scie că nici acel pământ de trei coți, care după mörtea sa îi va acoperî trupul, nu este proprietatea dănsului. Aveți grije! Dumnezeu nu pöte suferî îndelung o asemenea stare.«

La aceste cuvinte, eșite dintr'o inimă nobilă, reprezentantele guvernului a răspuns: »Am un temeiu prea serios, ca să privesc la emanciparea țeranilor, ca la mörte. Precum noi nu scim acuma, unde a fost patria originală a strămoșilor noștri veniți din Asia, așa să păzim, ca nu cumva, peste 40—50 de ani, să trebuiască a căuta pe Magiari în mica noastră patrie Transilvania cu lampa; pentru că dacă Transilvania va sta de sine, se va preface în ceea ce fusese înainte cu 900 de ani, când veniseră aci Árpád și cu Tuhutum: ușor se pöte face în Dacia.

Unirea cu Ungaria, care o va puté apără, e încă departe de a se realizá.«

Când majoritatea parlamentului primî proiectul de lege (urbariu), baronul Kemény părăsî sala demonstrativ strigând: »Protestez în numele poporului sfânt!

Iancu, care ascultă cum se împărțesc »domniî« pe pielea bietului țeran, gemea ca un taur înferecat și tremurá

ca varga, o convulsione și nervositate l'a cuprins: îl scuturau frigurile. . . Er către amicul său, dl I. S. Șuluțiu a dis mergând către casă: »Frate Șuluțiu! nu te superă pe mine, ori cât de bun Român ai fi, tu nu poți simți durerea, ce am simțit-o eu ați. Tu și familia ta nu sunteți robi ca mine și ca părinții mei. Când acel baron nobil, care a vorbit ca un semițeu, a dis că: »Nici acel pământ de trei coți, care ne va acoperi trupul după moarte nu este proprietatea noastră«, eram să mă arunc din galerie între ei și să-i isbesc de părete. Nu cu argumente filosofice și humanitare vei pute convinge pe acei tirani, ci cu lancea, ca Horia. . . . Din acel moment s'a conceput în sufletul lui Iancu hotărârea, de a-și închina viața pentru emanciparea neamului românesc.

Poporul din munții apusenți privia încă de pe atunci la el cu mândrie și speranță, gata de a-și încredința soarta în mâinile lui.

În anul 1848 vedem pe Iancu în elementul său. Atunci se retrase în munții apusenți și-și învăța poporul, ce are de a face, cum are a se purta, în acele zile grele. La 3/15 Maiu 1848 vedem pe Iancu în Câmpul libertății la Blaj, în fruntea alor zece mii de »Moșii«, cari au fost primiți din partea celor treizeci mii de iobagi cu strigăte nedescriptibile de bucurie.

Aci începe activitatea lui Iancu, care aparține domeniului istoriei, și care nu începe în cadrul unei biografii scurtată pentru o revistă lunară.

Un lucru însă nu putem a nu-l accentua aci, că adevărat Iancu a fost care cu »Moșii« lui au apărut munții apusenți de n'au căzut și ei în mâinile rebelilor, care fugărise armata preste frontieră și erau domni preste totă țera. El a fost cu drept cuvânt numit regele munților, că el i-a scutit și apărut, de n'au căzut în mâinile revoltătorilor. El a respins ori-ce distincțiune pentru persoana sa: orduri, funcțiuni, pensiune, căci, dicea el — »eu nu pentru binele meu, ci pentru tron și națiune m'am luptat. Guvernul să mijlocască acordarea promisă nemului românesc; atunci voi primi decorațiunea, altcum nu!« Dar tractarea brutală atentatului dela Halmagiu, arestarea și maltratarea din 1852 și mai ales durerea pentru neîmplinirea promisiunilor făcute poporului din partea Nemților, vedându-se pe sine și pe poporul său înșelat, l-au adus în fine la desperare, și i-au întunecat mintea. Nu mai era Iancu, ci numai umbra lui Iancu, precum dicea însuși. Nici că mai voia a purta alte vestimente decât cele țărănești, totdeauna în opinci și cu fluerul în buzunar. Incungiuară societățile, de ședea la mesă și mai venia cineva să ședă acolo, se ridică și se depărta, fără a dice vr'un cuvânt. Când nu-și mai putea suportă amarul, scotea fluerul și trăgea din el doine jelnice.

Astfel a trăit și umblat el dela 1852 până la 10 Septembrie 1872, când îl află morțea în Baia-de-Criș. L'au îngropat în 13 Septembrie sub uriașul stejar a lui Horia din Cebea. 30 de preoți români de ambele confesiuni, au celebrat la înmormântarea lui. Er poporul din cele mai îndepărtate unghiuri, l-au petrecut din Baia-de-Criș până la Cebea, au fost cel puțin 10.000 de oameni de față la înmormântarea lui. A fost o înmormântare deamă de el. Moșii n'au lăsat să suporte altcineva spesele, le-au solvit doi »Moșii« tineri. Cine au fost nu se scie.

Epitafiul: Avram Iancu, avocat, prefect Leg. Gem. Rom. 1848/9 + 1872.

Tata lui Iancu a murit în 1855 lăsând o avere în valoare de 3449 fl. 97 cr., care trebuia să se împartă între cei doi fii ai lui, Avram și Ioan (cest din urmă răposat ca preot la 1871) Avram Iancu a eredit casa în care s'a născut, rămasă pustiă după moartea tată-său; apoi mai multe parcele de arături și fânețe, și $\frac{1}{3}$ parte de moră. Această casă, în care s'a născut Avram Iancu, nu se va înstreina, ci va rămâne pururea proprietatea națiunii. Înaintea porții acelei case sunt doi plopți înalți, sădiți chiar de mâna lui Iancu.*)

Avram Iancu, care după sdruncinarea sănătății a trăit lipsit și retras, și-a testat națiunii totă averea sa, care ați valorază cel puțin 3000 fl.

Iată testamentul lui Iancu:

»Ultima mea cerință!«

Unicul dor al vieții mele e să-mi ved națiunea mea fericită, pentru care după puteri am și lucrat până acum durere fără mult succes, ba tocma acuma cu întristare ved că speranțele mele și jertfa adusă, se prefac în nimica.

Nu sciu câte zile mai pot avé; un fel de presimțire îmi pare că mi-ar spune, că viitoriul este nesigur. Voesc dară și hotărît dispun, ca după moartea mea, totă averea mea mișcătoare și nemișcătoare să trecă în folosul națiunii pentru ajutorii la înființarea unei academii de drepturi, tare creșdend, că luptătorii cu arma legii vor scote drepturile națiunii mele.

Câmpeni, 20 Decembre 1850.

Avram Iancu, m. p.
advocat și prefect emerit.

Nu uita, scumpă națiune română, pe cel mai brav din fii tăi, care pentru drepturile tale s'a luptat, pentru tine i-a sângerat inima până la moarte, și care-și asceptă mărșta și a învierii sub stejarul lui Horia!**)

*) Sperăm a pute la veră fotografia casa lui Iancu, ca să putem decora cu ea o pagină a »Revistei Ilustrate«.

**) Cine vré să scie mai mult despre Iancu, cetescă »Transilvania« pro 1872 nr. 21—22. Și »Transilvania« pro 1897 nr. V—VI, dar mai vârtos biografia lui scrisă de dl I. S. Șuluțiu.

DETUNATA.

Legendă.

Spun cei sciuți, că nici lumea n'a fost dela început tot lume, necum s' fi fost lucrurile în ea tot cum le vedem azi: D-șeu scie care, când a început a fi și când va încetă de a mai fi așa precum este astăzi. Duce că odată, în timpurile cele vechi, pe când lumea era mai tinără și prin urmare mai bună și mai frumoasă, atuncia și munții erau numai cât mușinoile, ăr Dunărea și apele cele mari erau numai niște părăușe, mările erau băltoce pline de broșce, ăr de omeni nici pomană. În unele țeri trăiau *Zinele* ăr în altele *uriazii*. În Ardeal au viețuit pe atunci *Zinele* împărțite în mai multe republice: erau însă precum ne spune tradițiunea mitologică, și câteva state urieșesci în Ardeal, dar acele paremise că au fost regate despotice. Destul că *Zinele* erau vecinele *uriazilor*, ăr *uriazii* erau vecinii *Zinelor*, vedeți D-Vostră, cum suntem noi vecini cu Ungurii, cu Nemții, cu Telienii și cu Muscalii, ăr ei sunt vecini cu noi, că bagseama așa a rënduit D-șeu. Dar precum între noi și între vecinii noștri se întâmplă câte odată câte o vrabă, ceartă și neînțelegere, care ne îndemnă să facem resmeliță, așa se întâmplă și între *némul Zinelor* și *uriazilor*, ba câteodată li-se îngroșă gluma, bună oră ca la Plevna.

Numai puține *Zine* scăpară din încăerarea cea din urmă, cele mai multe cădură în lupta pentru neaternare, ăr *uriazii* începură a le prădă țera, că doră erau păgâni.

Pre când oștea *uriazilor* năpusti asupra *Zinelor* Ardealului și dărîmă cetate după cetate pustiind patria *Zinelor*; pre când biete *Zine* fugiau desperate (desnădăjduite) în toate părțile, cu lacrimile pe obraz, cu părul despletit, unele fără crătință, altele fără șorț dinainte, scăpându-și pote biete răvășele de dragoste; pe atunci s'a aședat, în ținutul unde azi e comuna Bucium, în munții apusenii lângă Abrud, un căpitan de *uriazii*, care era fiară sëlbată față cu *Zinele*, era grôza lor; de suflarea lui se înspăimântau și frunzele, de pășirea lui se îngroza căprioara, ăr de răcnetul lui tremurau urșii și mistreții ca varga; era *uriaz* și pazel!

Atunci poporul *Zinelor* — cât a mai scăpat din clacă, s'a retras între munți dinaintea acestui *uriaz* turbat, fără să se potă odichni dinaintea lui chiar și aci — afară de o *Zină*, care rêmase ascunsă în codrii deși ai munților. Iu cred că *Zina* acêta a cântat mai întâiu cântecul:

*În munți e libertate
Caci aburii cei rei,
Din văi nu pot străbate
Prin aer sus la ei!*

Dela ea s'or fi dus vorbele acestea din gură 'n gură, din ném în ném, până ce poetul Andreiu Murășan le-a scris ca să nu piară.

Dar ăst căpcân al *uriazilor*, ce și-a fost aședat cartirul general în Buciumani, avea un fecior, apoi ce fecior? frumos și voinic cât nu-i mai aflai păreche, apoi avea o inimă bună, de a-i fi jurat, că nu-i fecior de *uriaz*, cu toate aceste în multe rënduri a dovedit curagiū atât de mare, cât chiar *uriazii* îl numiau erou (viteaz.)

După învingerea *Zinelor* a trăit și el în Buciumani, adecă colea unde-s azi Buciumanii, cu tatăl său; însă nu-i plăcea nicidcum de singurătate și ca să o alunge dela sine, începă să umble la vênat prin munții străbuni, seculari, prin Conțul și Corabia, prin Frasinul și Vulcoiū, prin Găina și Dealul-mare, și el mai scie pre unde; cine mai pote sci pre unde mai âmbă vênătorii dacă es de acasă?!

Feciorul *uriazului* se chemă *Dalcar* și era frumos, atât de frumos cât fără voe cucerise inima multor fete de *uriaz*, cu toate

că el se purtă rece cu ele, necunoscând încă dragostea. (Cine scie cum s'o fi numit aceea pomă în limba *uriazilor*?!)

Odată umblând ără la vênat — patima vênatului îl duse departe de locuința sa și înoptă în munți. Acolo se culcă, temându-se să nu se înfunde mai tare în cei codrii neumblați, dar nu pută să adormă, că până la ochii lui străbătu o rază de foc, ăr până la ureche un cântec din harfă. Neputând dormi s'a ridicat și s'a dus tot cătră raza cea de foc, din cotro îi venia și sunetul. Când colo ce se vede? Nu după mult umblet dă de o *Zină* cântând în harfă.

Cum dete *Zina* de veste, că o vede cineva, se retrase spăriată, dar junele o liniști dîcându-i: nu te teme, *zinișoră*, nu fugi de mine, că doră nu-s chiar spaima ciumii, de nuți-oiu pută face v'run bine, dar rău de bună samă nu-ți voi face. Aș dorî să te ved în totă viața mea și să nu-mi mai iau ochii de pe tine; nu fugi dară, stăi să te ved mai bine. Tinera *Zină* se îmbărbătă la cuvintele junelui, perdă frica și-l aseptă până se apropiă de ea, atunci îi dîșe: Vei fi obosit, bădiță, vino de te odichnesce.

Ore mai e lipsă să vă spun că tinerii se îndrăgostiră foc din aceea minută. Nu fie-care va ghici, că *Dalcar* a început a iubi pe frumoasa *Ocna* — așa se chemă *Zina* — încă din minuta când a auzit-o cântând în harfă, fără de a o vedea, și *Ocna* încă începă a iubi pe *Dalcar* de când îi auzi cele de ântăiu cuvinte încurjătore? Eac' așa se începe dragostea!

Dalcar se întorse a doua zi acasă, dar nu ca până atunci, parcă-i lipsia ceva, se afla cam nu sciu cum, gândeai că-i în loc strein, așa era de gânditor. Tatăl seu, vulpe bătrână, cum vedă una ca asta, îndată pricepu că *Dalcar* este îndrăgostit, ci nu-l muștră, dar nici nu se putu răbda să nu-i dîcă una alta, cum fac toți părinții. »Dragul meu copil, cam ved eu ce-ți lipsesce, cam gândesc eu ce bubă ai, de ești așa îngândurat; nu face însă nimic, așa e lumea, așa ne-am pomenit și așa ni-om sfirși, la feciori le-au fost dragi fetele și la fete feciorii; una însă bagă de seamă, să nu te pună păcatele să te îndrăgostesci în *zine*, că sunt neam slab și cel mai dușmănos cătră noi, cătră *némul urieșesc*. M'am și jurat, copile, m'am jurat pe barba mea, că voi stîrpi tot neamul *zinelor*, de aceea să nu cutezi a iubi o *Zină*, că n'a fi bine; ba din potrivă să fi cel mai neîmpăcat dușman al lor, precum sunt și eu, tatăl tîu, și pre cum sunt ele cătră noi; așa te ia pe samă, capile!

Cam așa sfătuia tatăl pe copil, dar copilul cât omenii, ba și mai mare, cât *uriazii*, ascultă de ascultat cu cele urechi, ci picioarele tot îl duceau unde vrea inima și nu unde ar fi voit bătrânul cel nătâng. Mai în totă ziua mergea tinerul la vênat, mai în totă ziua nu vênă nimic, dar nu mergea odată se nu se întâlnească cu *Ocna*, cu ibovnica lui, care-l aseptă cu atâta dor și sete, cu dragoste, cum numai *Zinele* sciau să-și aștepte drăguții. Mult timp petrecură ei în acêstă iubire infocată, multe zile le-au fost mai dulci ca mierea tuturor stupilor din lume, multe ceasuri mai plăcute decât toate plăcerile vieții, dar ah! și ei fură scoși din Arcaidia, și ei trebură să cunoscă adevărul dîcălei:

*După dragoste — suspin,
După dulceață — venin!*

De câte ori se despărtau, totdeauna trebuia să făgăduescă, că mâne ără-și caută drăguța, până atunci ea nu-l lăsă din brațe, ăr după ce-i auzia făgăduința întărită cu jurământ, îl săruta de despărțire, un sărutat lung cât o zi din postul mare și se ducea

cântând cătră peștera sa, uitându-se adesea în urma iubitului ei, care încă-și cam aruncă ochii preste umăr.

Amândoi erau fericiți dar și nefericiți totodată; fericiți fiindcă iubiau și erau iubiți și nefericiți că nu puteau fi pururea împreună. Fie care din ei scia ce scia; el scia că Ocna îl asceptă cu iubire și ea scia că Dalcar vine de bună samă, după-cum au fost înțeleși, și nici-odată nu trebuia să aștepte prea mult. Dar un neastâmpăr se încuibase într'amândouă inimile și era destul pentru de a le face nefericite.

Odată înse trebui să aștepte Zina prea mult și iubitul nu se mai ivia; mii de gânduri îi trecură prin minte: ore nu s'a primejduit cumva? ore nu-i bolnav? ore . . . ? ore . . . ? dar nu se pôte, eu nu cred să mă părăsască scumpul meu Dalcar, nu, el e cu mult mai bun, cu mult mai fidel (credincios) decât se-și bată joc de mine; așa dicea Ocna! Dar când credea că amu, amu îi vine drăguțul, se vedu încungiurată de uriași nătângi, grosolanî, prostalăi, urîți ca miețul nopții și crunți ca niște fiară sëlbatice; o mână aspră o prinse de piept; ea scose un țipet și se simți cădënd, în urma mai multor lovituri cu arme ucigătoare, apoi se tăvăli în pulberea muiată de sângele ei și horcăia de morțe.

(Un Român metalurg din Bucium-șesa).

Într'aceea ajunge și Dalcar și vedëndu-și drăguța mortă străpunge cu arma sa pe ucigătorul ei, pe omoritoriul de Zină. Uci-gașul era înse chiar tatăl său, ceea-ce vedënd Dalcar, era ca nebun de durere, atât pentru tatăl său, cât și pentru drăguța sa. De durere a răcnit ca un leu iritat, ér la răcnetele lui au răspuns ca un echo trăsnetele răsunătoare; — după durduitul trăsnetelor pământul s'a deschis și a înghițit în sinul său atât pe fată cât și pe fecior într'un mormânt. Ér căpitanul de uriași cu totă oștea lui a fost răpit în fundul vulcanului — care se deschise de răcnetele lui Dalcar în tunetele ceriului — și focul mistuitor îi prefăcu în piatră. Din trupurile lor, petrificate stând în picioare, se formară cuțile frumoșei Detunata, care apar ca o ôste petrificată.

Poporul mai dice că mult timp după aceea âmblă pe aci în tôte serile un Duh, care ținea în mână o ceteră neagră și cântând din ea își ascundea durerile. De aci apoi Detunata se mai numesce și *Petra, lauta său cetera neagră*.

Cele pân aci înșirate le scosei din cartea lui Kóvári Laszló »Erdély-földe Ritkaságai«. Dar pre când trăiam {ca învățator în Bucium-șesa, chiar sub Detunata, altcum auđii povestea ei; și adecă dela vestitul bocotan Ciuca Teodor o auđii în următorul mod:

Detunata n'a fost nici ea, decând lumea, tot Detunată; ea e făcută, bună-ora cum facem noi o șură, o casă, ori altă clădire, din material de lemn, numai cât de bună sémă e făcută de o mână mai tare, mai puternică, de mână de uriaș.

Urzitoriul ei a fost o fată de uriaș. Ea mai avea o soră. Amândouă se gândiră să facă câte o cetate, și și făcură, una »Detunata stâncosă«, ér alta »Detunata flocosă«.*) Și și una și alta lucrară bărbătesce dar odată, când erau mai gata, đise una din ele: soro gătați-vei tu cetatea pe Sâmbătă séra? Ér aceea-i răspunse: »De va voi D-đeu, așa cred că voi fi gata, dar tu?« — »Eu, đise cealaltă, ori va voi D-đeu, ori ba, tot o gat pe Sâmbătă séra de nu mai curënd încă«. Și lucrară mai departe. Dar colo Sâmbătă séra Detunata stâncosă era gata, frumoșă, luminosă, înaltă până în ceriu, cum numai la uriași s'a putut vedea așa cetate. Ceealaltă soră nu-și putu găta cetatea, din pricină că lucră fără voia și ajutoriul lui D-đeu, și ce lucră điuva, se surpá nóptea. Din asta causă atât s'a mâniat și s'a înfuriat de tare pe soru-sa și pe cetatea ei, cât luă un bolovan mare cât un deal și trăsni cu el în cetatea cea mare și pompósă a sororei sale; cetatea s'a scuturat din temelie, s'a ruinat mult din ea, s'a prefăcut de loc în piatră și i-a rămas numele Detunata.

Altă legendă a detunății e următorea:

Un jidov voi să-și facă aci o cetate mare puternică. A și început a lucră, dar asta s'a întemplat de mult, tare demult, pe când erau și jidovii uriași, adecă pe când era lupul cățel și barna vițel. S'a pus deci jidovul cel uriaș la lucru și a lucrat, și a lucrat, până a ajuns la ceriu cu lucrul. Dar în ceriu nu a putut străbate, căci pelița ceriului e forte tare. Jidovul înse vola să străbată și în ceriu, cu ori-ce preț. Deci căută după un sfredel să sfredelască el bolta ceriului și să potă el străbate acolo. Sfredel nu află acolo de-a îndemână. Scia el că jos are sfredele destule, că dóră bărdașii la lucrurile lor câte unelte folosesc, și apoi el bărdaș era, din grinđi de brad făcuse totă cetatea până la ceriu. Trimite deci pe femeia sa, jupânesa Ruhăla, jos după sfredel. Aceea, ce se facă, trebuie să asculte, și merse în jos cum merse, cu mare greu, căci era tărosă (ingreunată), dar când fu la suiș nu mai putea de ostentă. Ce și vreți, dór e o cale de aici pân' la ceriu, să te cobori odată apoi ér să te sui! Deci suind ea cu mare greu, când o mai părăsia puterile, mai auđind și cum o înjură bărbatul căci nu mergea mai iute, începu a plânge și a blământă: »Dare-ar D-đeu să te prăbușești și să te faci stan de piatră!« atunci paff! un tunet nimeresce cetatea jidovului atât de bine, în cât totă o prăbușesce până 'n temelie și se face petró. Jidovul cu Jidovanca zac îngropați sub ruinele cetății, care, cum đisei, fu de lemn și se petrifică după blământul jidovăncii, și ađi se numesce Detunata. Eu cred înse că poporul legă de Detunata, în acest cas, legenda »Jidovului« un deal lângă Zlatna.

Altă legendă, și acesta mi-se pare că relatează mai bine la Detunata. Dice că Detunata-i făcută de o fată mare, o fată de uriaș. După ce a gătat o, a voit să se sue în vârful ei pe din afară, călare pe o pajură, nu pe dinlăuntru, pe trepte, cum se suise pân atunci. Se pune deci călare pe pajură și pune merinde pajurei un bou fript și o bute de vin. Și începe pajura a sbură, a se înălță, și unde flământia, îi tot da fata din carne să mance și din vin să bea. Dar în dar îi fu totă truda, totă încercarea, căci pajura-și găta totă merindea și tot nu putu ajunge în vârful cetății, că dóră era mare până'n ceriu. Mai înălțindu-se flământă, tot mai sus și mai sus, o părăsiră puterile, începu să cađă la vale și atât pajura cât și fata, vedeau bine că nu-i modru să ajungă vii la suprafața pământului. Fata în desperarea ei, începe a blământă din spatele pajurei celei cu două capete: »Tune-te D-đeu și te facă petró, cetate blestămată; nu-i destul că m'am năcăjit cu tine până te am făcut, acum imi mai mănți și capul!«

Ruga-i fu ascultată, blământul se prinse. Când cădea ea cu pajura jos se făcea praf și cenușe, un tunet sgudui cetatea din temelie și o prefăcu petró, cum e până'n điuva de ađi, că fata

cea de uriaș o făcu-se din lemn, și tunetul o nimeri atât de bine de rămas numai cât se vede. Detunata i-a rămas numele. Nici pajura cu 2 capete nu s'a mai văzut de atunci, nici fete de uriaș și nici cetățî așa de mari, cât s'e ajungă până la ceriū. Așa spune mitologia poporului!

În adevăr însă Detunata este un pisc de pētră de basalt, compusă din prisme mari de basalt ce stau din jos oblu în sus, ca și când ar fi nisce arbori uriași unul lângă altul, în munții Abrudului, spre međă-nopte rēsărit dela Bucium-șesa. Apare ca o casă mare, uriașă în mijlocul unui izlaz, înaltă de vre-o 200 coți și în periferiă de vre-o mie de coți. Ađi apare ca și când ar fi avut când va o periferiă cercuală, rotundă și ar fi căđut par-

tea din spre apus. În Europa, numai despre Scoția se ăice că ar avea asemenea lucruri.

Dela Detunata spre vest e țera Motilor.

Locuitorii, dela polele Detunății sunt toți Români metalurgi (băieși), omeni frumoși, ospitali, isteți. Portul lor e din cele mai frumoase porturi țărănesci, atât al bărbatilor, cât și a muierilor. Aci alăturăm un portret, care representă pe un Român metalurg din Bucium-șesa, dela polele Detunății.

I. P. R.

*) Sunt două piscuri de pētră situate în liniă dela sud spre nord, piscul de cătră sud e ocolit și acoperit de pădure și tufari, de aci e numit »Flocósa«; piscul dela nord e pleșuv în vērș și în partea lui sudică, de aceea se numește »Pētra« ori »Stânca«, Detunata stâncóșă.

Țeraniii nostrii din Seliște lângă Sibiu.

*Torce, lele, torce, torce
Pan' badița s'a întorce.*

*După jocul românesc
Stîngu-mē și mē topesc!*

MISERIA.

Afară-i erno aspră, grea,
 Cad repeđi fulgii cei de nea
 Și 'n casă-i frig nesuferit . . . .
 Ea are cinci copii și toți
 De foame plâng, și sunt mai morți
 De ger cumplit!

Și astăzi încă n'au mâncat
 Căci îndesert ađi a umblat
 Ea — mama bună — la cerșit —
 Nimic de pre la trecători
 — Deși cerșit-a de din zori —
 Nu a primit . . . .!

Sera sa-ntors acasa er,
 Simța în piept un chin amar
 Er trupu-i îngheța de frig . . . .
 Copii-o-ntrebă: „ce-ai adus?”
 Și trist mai e, al ei răspuns:
 „Nimic . . . . nimic!”

Copii plâng și de mâncat
 Cer — er mama-ndurerat
 Isă șterge ochii lacrimândi . . . .
 Le-ar ajuta decă-ar pute
 Căci doră și ea îi vedea
 Că sunt flămândi . . . .

Și îi desmădă-i culcă-n pat,
 I mângăie că de mâncat
 Le-aduce mâne — ei adorm . . . .
 Și ochii mamei obosiți
 Se-nchid . . . . er prunci fericiti
 Surid prin somn . . . .

Și mâne?! . . . . erăși va porni
 Mama sermană a cerși . . . . .
 — Așa sermană ei trăiesc —
 Săraci ca ei dor nime nu-i
 Mai mult flămândi decăt sătu-i
 Se chinuesc . . . .!!

Emilian.

ARGINTUL VIU (Hydrargyrum vivum, Mercurius vivus, Quecksilber, Higanu).

(Hygienă.)

Argintul viu e unicul metal fluid la temperaturile noastre de rënd, carele îngheță la 40° și fierbe la 360° Celsius. El provine de comun în combinațiune cu sulfur (puciosă) și atunci se numesc Cinnabarit*) (Hg. S. Hydrargyrum sulfuratum rubrum, Zinnober, Higanu kéneg). Băile cele mai renumite sunt Idria în Carinthia, Almadia în Spania și Valea dosului lângă Zlatna, în munții apusenii.

Zinnoberul sgăriat are o colóre frumósă roșie. Se folosește și la zurgăvit.

Argintul viu se alege din Zinnober prin prăjire, cu care ocaziune sulfurul arde c'o flacără venetă, er argintul viu evaporéză și condus prin țevi se condenséză în vase anumite de lut séu de fer. Mai departe el se pôte alege din combinațiunea asta și prin proceduri chimice.

Inpreunările argintului viu cu alte metale se numesc Amalgame, dintre cari cele cu Zinn (Sn.) s'au folosit mult timp la pregătirea foliei pentru oglinđi, dar ađi se întrebuintéză mai mult argint de rënd pentru scopul acesta.

În argint viu se topesc atât obiectele de aur, cât și cele de argint. Prin înferbintare el eră se pôte duduî din combinațiunile acestea. El evaporéză și la temperatura de rënd și atunci putem observa cum ni se negresc inelele, cerceii, orológele etc. din metale nobile, dacă avem de a face cu argint viu séu cu preparatele lui. În odăi unde sunt aburi de argint viu, se vesteđesc florile și omul prin rësufare în timp mai îndelungat pôte se învenineze.

Argintul viu se întrebuintéză la pregătirea unor aparate fizice, precum sunt: Barometrul și Thermometrul, apoi se folosește în chemiă și cu deosebire în medicină după proverbul cel vechi: »quisquid peccat Venus, curat Mercurius.«

Preparatele, cari s'au folosit odinioară séu se folosesc acum sunt următoarele:

1. Argintul viu cel crud (Hydrargyrum vivum, Mercurius vivus) ađi nu se mai folosește, dar mai demult se întrebuintă în cantități de câte 200—300 de gramii intern în contra încuieturei de mațe după principiul cel radical, că, séu crepă pațientul, séu se scólă.

*) În părțile bihorene și arădane țerancele îl numesc »tanabor«, er pe omeni noștri din Pietros, Baru mare, Bănișor ș. a. din valea Jiului transilvan îl auđiam cerând se le pună în vinars ținóber și țipirig, și vedeam cum jidana le pune două săruri în vinars.

2. Unguentum Hydrargyri cinereum commune séu Unguentum neapolitanum. Acesta constă dintr'o parte de argint viu mestecat și frecat bine cu două părți de unsóre nesărată. Forma cea francesă (le Boeuf) după pharmacologia galică e mai tare și conține 50% de Hydrargyr. Forma cea dintâi e cunoscută la noi sub numele de unsóre de pëduchi și se folosește la fricțiunii antisiphilitice câte 3—5 gramii pe ȕi. Câte odată se nasc beșici (Eccema mercuriale) pe piele unde se frecă untura asta, dar dispar eră de sine în 2—3 ȕile.

3. Emplastrum hydrargyri séu mercuriale constă dintr'o parte de argint viu mestecat cu jumătatea greutatei sale de Terpentin, adăugând apoi de patru ori mai mult unguentum plumbi.

4. Calomel (Hg₂ Cl., Hydrargyrum chloratum mite, Mercurius dulcis) e un prav alb ca fărina, carele se înprósca la copii în ochii, când pătinesc de afecțiuni scrofulóse; în urma lacrimilor sărate lécul asta se preface momentan în sublimat în ochii copiilor. În cantități de câte două séu trei decigrame intern luat are o influență laxativă și coloréză conținutul mațelor verde.

5. Sublimat (Hg Cl, Mercurius sublimatus, Hydrargyrum bichloratum corrosivum) e un venin puternic, pe care medicii îl folosesc la desinfecțiunea mânilor proprii și a locului de operare. Rane spălate cu un gram de Snolimat topit într'o litră de apă a căusat mai multe înveninări și de aceea medicii folosesc soluțiuni mai slabe d. e. un gram topit în două séu trei litre de apă. Soluțiuni mai concentrate se folosesc la stêrpirea stelnițelor (Cimex lectularius) de prin crepăturile mobilelor. Fiind tóte soluțiunile acestea limpeđi ca apa, medicii, ca se nu se pótă confundá, le coloréză într'adins cu fuchsin roșu.

6. Hydrargyrum jodatum flavium (protojoduret) se folosește la prepararea de pilule pentru întrebuintarea internă.

7. Din Hydrargyrum oxydatum rubrum se face un unguent roșu pentru ochii urduroși (Blepharitis).

Poporul nostru întrebuintéză din vechime Zinnoberul ca leac în contra bólei franțósesci (morbus gallicus, syphilis). Cura asta el o numesc tragere de fumuri (și; ia fumuri, sé afumă) și constă din prăjirea Zinnoberului pe jar séu pe un vătrariu ferbinte, cu care ocaziune pacientul resuflă abori de argint viu. Cum și de unde a învețat poporul nostru metoda fumegării ar fi vrednic de scrutat. În literatură aflăm mai întâiú amintindu-se de atari lecuiri în cărțile lui Susrutas, traduse din limba sanscrită pe lati-

nesce de Hessler la partea Chikitsitas thana (Therapia) . . . de fumo ducendo, nasal remedio et ecligmatis usu: Ore fumum bibat primo; deinde naribus eum bibat etc. Hoc est praeceptum de remedis bibendi fumi.*)

Medicii s'au lăsat de mult de metoda asta, dar argintul viu, respective combinațiunile lui și ei le prescriu de patru sute de ani încôce în contra morbului amintit. Renumitul profesor Fournier din Paris într'un tractat al său: „Du choix d'un traitement mercuriel,” publicat în numărul 31 a fôiei „La semaine medical” din 30 Iunie 1897 hotăresce cu limpețime franțozescă indicațiunile la vindecarea morbului din cestiuone din tôte punctele de vedere și fiind că părerile lui sunt cele mai moderne, îmi përmît pe scurt sê le amintesc și aci.

El deosebesce trei metode la prescrierea lécurilor de argint viu: intern, estern și injecțiuni sub pele. Calitatea morbului galic după semne încă o împarte în trei clase: ușore (roscola, maculapapulos, catarrh simplu de grumađi), seriôse (defluvium capillitium, psoriasis syphylitica, condylomata lata) și în grele (Iritis, ulcera laringis, phagadenism, gummata, Syphilis maligne precoce etc.)

Pentru bólele ușore la tineret cu stomac solid recomandă metoda internă (pilule de protojoduret și sublimat à 0'01 gr.); pentru casuri seriôse și cu deosebire la lucrători cu dinți și gingii sănătose fricțiunile esterne (unguentum Hydrargyri cinereum); pentru casuri grele injecțiunile hypodermatice (calomel seu sublimat). Metoda primă și a treia sunt discrete, până când a doua prin murdăria ei ușor se tradează. Scăderile celei prime sunt stricarea poftei de mâncare, ér la a treilea injecțiunile sunt pentru unii pacienți atât de durerôse, de ei seu se lasă de cură séu de groză desertéză de prin spitaluri.

Inveninări.

Tôte preparatele de argint viu sunt veninôse și de aceea nime se nu le folosescă fără prescrierea și autorisarea medicului. Semnele de inveninare sunt următorele: respectivii devin paliđi la față, slăbesc; capêta aprindere de stomac și de mațe, li se umflă gura, li se aprind și se roșesc ginginile și răspândind un miros puturos din ea, tot scuiă la bale (Ptyalismus), cari conțin

*) Die venerischen Krankheiten im Alterthum de Dr. Friedrich Wilhelm Müller. Erlangen 1873.

Hg, cam câte 2—4 chile în 24 de ôre. Dacă pacientul sê espune și mai departe ocașiunei de inveninare și nu face atent medicul de timpuriu, că simte un gust metalic în gură, aprinderea ginginilor progresează și devine croupôsă, dinții, cari s'au negrit încep a se clătina și cu deosebire cei de jos a pică. Mestecarea, graiul devin durerose, junghiuri apar prin închieturi (Arthralgia mercurialis), omenii aceștia încep a tremurá, a siscăvi, își perd somnul, aiureză și pe urmă ajung idioți și hecticoși.

Atari inveninări provin cu deosebire la băieși și la morboși, cari folosesc lécuri de acestea fără controla medicală. Pentru inveninarea cuiva preparatele acestea nu se folosesc. Gustul cel metalic le tradează îndată. Nefericiri se întâmplă seu din confundarea lor cu alte lécuri seu ape, seu când cineva într'adins le folosesc ca sê se sinucidă.

După unele date statistice, frecvența bólelor ăstora secrete comparată între poporele din Monarchia, tot la o miă de inși sunt morboși: Români 82, Maghiari 69, Ruteni 63, Poloni 48, Croați 47, Cehi și Nemți 46. Acum, după ce există atât hola asta grea, cât și cunoscința Zinoberului la popor, rog pe toți preoții și învățătorii, cari vin mai adeseori cu poporul în atingere, sê fie cu băgare de semă atât la esistența morbului, cât și la machinațiunile habelor și unde li-se pare ceva suspect, sê întrevină și se mijlocescă visitarea prin medic, căci babele sunt în stare și la alte morburî se ordineză fumuri d. e. cum s'a întâmplat nu de mult în Ungaria de sus, unde o fată de Român M. s'a inveninat și a murit, er procurorul de stat, ca „codean”, n'a împărtășit părerea dlui Jesian, că babele is meștere și bolele se nasc din configurarea planetelor*), ci cu tot dreptul a arestat strigoia aceia.

Preoții își împlinesc o datorință sfântă prin visitarea mai desă a poporenilor morboși și autoritatea le cresce pentru interesul ce arată față de ei, când se află în necasuri. La omul cel sêrac, carele trăiesce „din mână în gură” orî și ce morb e împreunat cu fomete, er preotul la spovedire, prin punerea canónelor pe cei avuți, ca sê ajute cu plugul, cu carul și cu pâne pe cei sêraci și morboși, lucră togmai în întelesul cel mai strict și adevêrat al religiunei creștine.

Dr. T.

*) Veđi »Familia« din anul trecut, »Despre magnetismul vital« de Jesian.

Scrisóre cãtră un bêtrân.

*Pêrul alb e lucru mare pentru cine vrea se scie.
Și a sci se-l porți e, pôte, cea mai grea filosofie.
Vremea ce sbârcesce fața, netedesce judecata,
Pentru ori-ce încrêțitură mintea trebui se-și ea plata,
Și pleopă de pleopă când s'apropie-n afară,
Atunci ochiul cel lăuntric, vede lumea mult mai clară.
Ah, și mari lucruri grădesce gura pregătitei grópe,
Și 'ntelepți trebui se fie, cine stă de ea aprópe! —*

*Etă ce gândesc, când trece un bêtrân pe lângă mine,
Și când ved pe fața-i blândă ierogrifele divine,
Ce-a săpat în trecăt, vremea, ca pe-o obeliscă vie!
Mi-se pare că într'ensul ved un đeu:*

Ah, cine scie

*Ce-o fi clocotind în lumea strînsă în bêtrânui creer,
Și ce-o fi târînd cu sine furtunosul lui cutrier!
Câte visuri isbândite! Câte visuri sfărimate! —
Grămădire colosală — ici ruine de palate;
Dincolo un cadru 'n doliu și sub el un vraf de scrum. —
Intr'un colț trântit se vaită dorul, abătut din drum.
Câte cuiburi góle! Câte, câte falnice porniri,
Și ilusii aurite, prefăcute 'n amintiri!*

*Cum se nu te'nchinî în fața unui astfel de colos
Și 'n genuchî de admirare se nu-i dai smerit prinos,
Sciînd că până-n-tr'amurqul gârbovitei bêtrâneți
El a răbdat vijelia nestatornicei vieți! —*

*Tot așa gândeam de tine, când vedutu te-am întâi,
Pân a nu sci ce acoper prefăcuții ochii tîi.
Ađi când te cunosc, — ce cuget, de voesci se scii ascultă:
E ciudat s'auđi o gură îmbătrânită că 'nsultă,
E ciudat să vedți moșnegul hărțagos, cătând pricină
Lumii și batjocorind-o, — chiar când ea ar fi de vină,
E ciudat sê vedți pe capu-i pêrul alb că se sburlesce,
Rêutatea și mânia pe bêtrân cumplit mangesce.
Gura lor e pentru sfaturî, nu pentru ocări! —*

Ce-ai đice

*Pe Bêtrânul cel din ceruri sê-l vedți pogorit aice,
Și din vecinica-i răbdare sê-l vedți ca pe-un om de rënd,
Mânios svêrlind cu petrui după noi, și injurând? . . .
Nu-i așa că totă slava i-ar căde în ochii tîi?*

*Veđi — noi socotim bêtrânii ca pe nesce Dumneđei,
Ințelepți, blăjini pe dênșii pururea stăpâni fiind,*

Bunătate și iubire preste noi imprăștiind,
Purtând vecinic în privirea lor văpăile iubirei,
Așteptând, ca pe un ospe drag, clipela adormirei,
Suferind de suferință și de plânsul tuturor,
Dușmanului ce-i hulesce tindend mâna de-ajutor. —

Vai! dar cui spun eu acestea? — Ție, care n'ai idee
Că în omenii pus'a Domnul sfânta dragostei schinteie,
Care n'ai dospit în tine decât negra rătăcire,
Ție-mbetrânit în ură și 'n vrajbă, și în păcate,
Care n'ai simțit în peptuți mai curată mulțămire,
Decât plânsul altor inimi, ca se-ți ridi de-alor sidrobire;
Ție care, când vești pe altii propășind în a lor cale,
Simți că crepă 'n tine fierea . . . chegul rătăciții tale.

Haide! Incetează odată cu smintita-ți îndârjire!
Lapădă-ți fățarnicia și 'nvrăjbita ta pornire!
Aibi o clipă de căință până u nu intra-n morment,
Placă-ți fruntea și 'mblânșesce-ți cugetare și cuvânt.
A surpă din temelie lumea — vești că nu se pote, —
Deci astempără-te! —

Uite, și se ved, prin piele toate
Poftele ce fierb în tine! — Aibi rușine cel puțin! —
Nu te mai preface! — Haide! Cugetă că ești creștin,
Și că dincolo de gropă îți va pune mâna-n piept
Cel de Sus, și vei da semă de-ai fost strâmb ori de-ai fost drept!
Ah, și când scîi că de ochiu-i nu-i ascuns nimic în vremuri,
Trebui se fi dinainte-i cremene ca se nu tremuri!

Și 'n auzul celui Vecnic, și 'n auzul tău atunci,
Șor deschide 'ngrozitoare, ca ale ghehenei munci,
Două guri. — Una va dice: Eu pământului l'am dat
Alb ca zorii dimineții, fraged și nevinovat. —
Și va dice cea de-a doua: Când în sinul meu intrat-a,
M'am cutremurat de groză. Dămne . . . era putred gata!

(Convorbiri literare).

(O bătrână din mărghinenime.)

Telefonul Redacțiunii.

D-lui S. Fl. Marian membru al Academiei Române în Suceava. Mulțămim de cele trimise. Culese gata au rămas pentru broșura III-a, care va apărea în scurtă vreme. Salutărilor noastre!

Dr. V. Lucaciu în Șişesci. Primit, mulțămim. Se va publica.

„Mars“. Am primit suma. Mulțămim! Trimite pe *Mercur* pe la toți fii lui Marte se le spună că-i vedem cu plăcere în apropierea noastră. În saloanele noastre-i vom face cunoscuți cu cele mai drăgălașe ține ale Daciei traiane, îmbrăcate în costumul lor național. — Scrieți-ne ceva pentru Revistă și adresați redactorului în Retteg, Transilvania. Salutărilor sincere!

Frumoșei Porumbiță în S. — Am primit. V'am însemnat între lucrătorii „Revistei Ilustrate“. V'am și trimis numai decât broșura I de salon, ér acum a II-a și sperăm, că de aci încolo în fiecare broșură ne vom întâlni. Ideea d-tale e minunată. Cel puțin suntem de un cuget; ce cred alții — nu ne împorță. Tipuri străine nu vor ilustra Revista noastră, dar românesci — cât de multe. Complimente!

Emilian. Primit toate. Suntem înțeleși! Salutare!

Newton în B. „Craiuul isvorului“ e bună „Impresiune“ asemenea, ci ai uitat a ne scrie: sunt originale ori traducerii; ba ai uitat a ne împărțăși și ade-văratul d-le nume, astfel că nu scim nici unde-ți trimite Revista, care o vei primi în schimb pentru lucrări literare. Te rugăm deci de adresa d-le. — Poesiile populare ce ni le-ai trimis — sunt defectuoase. —

„Lavinia“. Colindele d-văstre cele frumoșe și minunatele observări cu care ni-ați onorat Revista, credem că ar fi mai bine se le lăsăm pentru broșura XII pro Decembrie, când e timpul lor. Altcum valoare literară au ori când, și de insistați, le facem loc chiar în broșura III. Vê rugăm de răspuns și vê mulțămim de toate cele trimise. Salutărilor din inimă!

Dr. T. Mulțămim pentru cele primite și te rugăm de cele promise. Cum am o lecuță de vreme-ți scriu o carte lungă și lată. Salutare!

Poesiile: „De te mai privesc“, „Era — un vals“, și „Odată și acum“ nu le putem publica; puteși dispune de ele. —

„Vlad Teișan“ în prosă e minunată, vești Cartea poporului“ (pag. 70—74). Daună, că n'are acel efect după ce a-ți versificat'o. Se v'o retrimitem pe speșele proprii? Noi n'avem ce face cu ea. Scrieți-ne legende, povești, ori istorioare originale, ori alt ceva fie cât de scurt — dar bun și neplagiat. —

D-lui Dumitru Stănescu director la *Voia pentru toți* București. Nu ne-a sosit din revista d-văstră decât nr. 62. Vê rugăm de toți nr-ii dela început, ca se avem un ce întreg.

Domnului P. P. R. în Z. Primim găciturii numai se nu ocupe loc prea mare, că locu-i scump la o revistă ce iasă numai odată pe lună.

I. Negrescu, com. T. Vladimirescu, jud. Tecuciu, România: „Moș Andrei“ „Ca să fi și tu politicoș“, nu se pot publica; cealalte — da. Trimite-ne pur creațiunii de a poporului, acele au preferință. —

D-lui I. T. Neagu, com. Tifesci-România. Te-am însemnat între colaboratorii, acceptăm cele promise.

Novela „Ionaș și Veronica“ nu-i de publicat. Încearcă autorul ei a scrie povești despre delurile, stâncile, poporele, pescerile de pe la dlor, întocmai după cum le spune poporul; apoi scrie balade din popor, în fine tot ce-i literatură populară, și bucuroș primim și publicăm, dar novele rele — ba. Novele bune însă publicăm cu plăcere, fie chiar și traduse.

D-lui N. C. înv. în N. Abonamentele se fac numai prin plățire; cine nu plătesce, numai dice că va plăti, pôte chiar așa lesne se ne amăgescă, ca și să se țină de vorbă. O scim din esperință. Deci trimite bagatelul preț baremii pe jumătate anul și vê merge Revista regulat.

D-lui Vedetot. Mulțămim pentru frumoșele fotografii, ce ni-ai trimis. Iartă însă dacă nu le putem dá loc în Revista noastră. Sunt străine. Er Revista ilustrată se ocupă numai de afaceri naționale, — cu deosebire când e vorba de ilustrațiunii. Trimite-ne deci d-ta și ori și cine: fotografii de ale țeranilor noștri, de ale fruntașilor noștri, de ale institutelor noastre culturale, cu plăcere vom ilustra Revista noastră cu ele. Cu pene străine nu o vom împupușă. Largi sunt plaiurile ocupate de noi, ar fi rău destul dacă de pe ele n'am pute face câteva ilustrațiunii prospete, chiar de ar fi se trăiescă Revista o mie de ani!

Anunțuri literare n'am putut pune în broșura acésta, din lipsa de spaț; vom pune însă o mulțime în broșura următoare, care o scótem de 5 cóle, ca se venim în curent. Acolo vom anunță și revistele și țiarele, ce le primim în schimb. Asemenea și deslegarea găciturii din nr. 1.

Abonamentele se trimit la editor în Șoimuș (Nagy-Sajó), manuscrisele la redactor în Reteag (Retteg) Transilvania.

Cuprinsul broșurei 2. „Iubirea mea“, (poesie) pag. 21. „Andreiul Mureșianu“, (cu 2 ilustrațiunii) pag. 22. „Cântecul Nibelungilor“, pag. 24. „Parteniul Cosma“, (cu ilustr.) pag. 27. „Folosul băncilor de bani“, pag. 29. „Avram Iancu“, (cu un tablou lucrat de fotografu A. Roșu, din Bistrița, după unul vechiu din Ofenbaia) pag. 32. „Detunată“, (legendă cu ilustr.) pag. 35. „Țeranii noștri“, (ilustrațiunii) pag. 37. „Miseria“, (poesie) pag. 38. „Hygiena“, Argintul viu pag. 38. „Scrișore către un bătrân“, (poesie) pag. 39 cu ilustr. pe pag. 40. Telefonul Red.